KNJIŽNICA
VIA GEPPA 9
TRIESTE

... izjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šest strani 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir; polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir. **Uredništvo:** TRST, ulica Montecchi 6/II - tel. štev. 93-073, 93-806. **Uprava:** TRST, trg Duca degli Abruzzi 3, Dom pristaniških delavcev III., tel. št. 249-50, 235-96. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — **Oglasi:** v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

Kaj je prosta cona?

Berite članek na 3. strani!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO VI. ŠTEV. 49 (322) — TRST - SOBOTA, 27. NOVEMBRA 1954 — CENA 20 LIR

...o ni pot miru

...ograjska vlada je torej od...ila sovjetsko vabilo na ...ferenco evropskih držav, ...naj bi razpravljala o ko...ivni varnosti Evrope. To ...onilno stališče je nakazal ...Tito v svojem nedeljskem ...ru v Kopru s celo ploho ...nih izgovorov, katere je ...al zaviti v medene besede ...iru in dobri volji do med...odne pomiritve.

...izgovori v noti in Tito...govoru imajo ves videz o...ičil onega, ki ima slabo ..., pa si ne upa povedati ...ice. Predvsem je izgovor, ...da je premalo časa za pri...vo takšne konference, po...noma farizejski. Tito in ...gova vlada prav dobro ve, ...da je bila ta konferenca ...čana «in extremis», da ta...preprečijo nepopravljiv ko... zahodnih držav, ki so na ..., da v kratkem ratificira...pariške sporazume ter s ...sankcionirajo ponovno o...žitev Zahodne Nemčije in ...no vključitev v zahodni ...aški blok. Tudi najpreprо...šemu človeku je jasno, da ...glavni namen sovjetskega ...dloga preprečiti razcepitev ...ope in sveta v dva bloka, ...pusti odprta vrata nadalj...m pogajanjem za rešitev ...h spornih vprašanj in tako ...ogočiti dosego pomiritve in ...itja. Dokaz temu je izjava ...lotova, da je SZ pripravlje...na kasnejši datum, če se ...ži ratifikacija pariških ...razumov.

...adaljnji izgovor, češ da bi ...nferenca, kjer ne bodo pri...ne vse povabljene države, ...gubila svoj smisel». Če dr...e atlantskega bloka odkla...jo sodelovanje, pomeni sa..., da jim ni do iskrenega so...ovanja in pomiritve v Ev...pi in v svetu; najbolje so to ...kazale one države, kot Fran...a, ki pravijo, da morajo ...e podpisati pariške spora...me in utrditi zahodni vo...ški blok, šele potem se lah... razgovarjajo o sovjetskih ...edlogih. Če jugoslovanska ...da trdi, da taka konferenca ...ma nobenega smisla, izvaja ...lansko igro atlantskih dr...v, ki hočejo, da bi miro...bne države ostale spričo ...eh nevarnih vojnih priprav ...ez obrambe, predane na mi...st in nemilost napadalcev. Tito je šel v svojem govo...v tej točki naravnost v ab...rd. On trdi, da ni mogoče ...delovati na tej konferenci, ...er se boji, da bodo na kon...renci zatrdno predlagali u...epe za izglasovanje nekate...h sklepov, ki bodo morda ...odno vplivali v smeri na...ljnje zaostritve položaja v ...ropi». Po njegovi logiki ne ...do pariški sporazumi, obo...žitev Nemčije in njena ...ključitev v zahodni napadal... blok povzročili zaostritve, ...erveč sklep, ki bi ga v svo... in v obrambo miru storile ...roljubne evuropske države ...oči nevarnim grožnjam a...ntskega vojnega bloka. Se...j razumemo, zakaj Titova ...ada ni nikdar protestirala ...oti pariškim in londonskim ...razumom, proti ponovni o...rožitvi Nemčije in pripravi...nju protisovjetskega voja...ega bloka izrazito napadal...ga značaja.

Finska kot kapitalistična dr...va ni imela takih pomisle...v proti vseevropski konfe...renci ter je takoj pristala in ...zdravila sovjetsko vabilo. ...goslovanska vlada, ki se ...o rada širokousti s svojim ...ocializmom», pa odklanja po...do, ...

Skratka Titova vlada, hoče ...lahko demagogijo pokazati ...svojo dobro voljo» ne morda ...nanjemu svetu, ki le predo...o pozna take trike, marveč ...goslovanski javnosti, ki ne...pno pričakuje vsakega no...ga koraka, ki bi jih pribli...l Sovjetski zvezi in jih iztr...l iz nevarnega objema so...ažnikov jugoslovanskih na...dov in miru.

Titova vlada dobro ve, kak...o je danes razpoloženje v ...goslaviji glede tega. Prav ...to si na eni strani prizade...l, da bi prikrila svoji javno...st, vse, kar bi moglo še bolj ...oplamteti ljubezen in zaupa...je jugoslovanskega ljudstva ...Sovjetske zveze ter okre...li njegove zahteve po poglo...vi dosedanjih odnosov; na ...ugi strani pa zlorablja ve...godušno sovjetsko ponudbo ...laži in podtikanja proti SZ ...socialističnemu svetu. Tako ...Tito v Kopru rekel, da «je ...avilno, da je prišla pobuda ...Sovjetske zveze in drugih ...hodnih držav», «ker se je ...vsem tem času pokazalo, da ...resnica na naši strani», «da ...nismo bili krivi». Trdil je ...o, češ da «tudi oni dokon...o priznavajo, da je resnica ...naši strani in da mi nismo ...tvi». Rekel je in ostal je živ! Ne glede na očitno neresni...ost in zlonamernost teh tr...ev najbolje izpričuje krivdo ...a in njegove vlade prav ...ana zakrknjenost do vseh ...rovnih pobud SZ, kot je na ...njeno vabilo na konferen...co za evropsko varnost, na drugi strani pa tesno prijateljstvo do atlantskih držav, dejansko podpiranje vse njihove politike ter vztrajanje v vojaških zvezah in sporazumih z odkritimi sovražniki Sovjetske zveze.

Jugoslovanski narodi se ne bodo nikdar sprijaznili s tem stanjem, marveč bodo vztrajali na vzpostavitvi ne le «normalnih», marveč vedno boljših, prijateljskih odnosov. Saj vedo, da jim od ZSSR ne preti nobena nevarnost, temveč, da lahko pričakujejo od nje le bratsko pomoč, gospodarsko in politično, ter zagotovitev varnosti. Nasprotno pa od Zahoda ne morejo pričakovati nič dobrega, pač pa mnogo slabega: gospodarsko in politično odvisnost, vojne bloke, oboroževanje in, kot posledico, zadolžitev, propad gospodarstva, kar že priznava Ranković.

Nadaljevanje dosedanje politike bi bilo za Jugoslavijo še mnogo usodneje, kot je bila politika Stojadinovićeve in Cvetkovićeve vlade. Se je čas, dokler Sovjetska zveza proži svojo bratsko roko...

NEMŠKA OBOROŽITEV NAJVEČJA NEVARNOST ZA MIR

Izvedba pariških sporazumov bi preprečila združitev Nemčije

Opomin Molotova vsem vladam, naj ne ustvarjajo položaja, kjer bo nemogoče vsako pogajanje - DR Nemčija, LR Albanija in Finska pristajajo na vseevropsko konferenco

Ljuta bitka za ali proti ponovni oborožitvi Zahodne Nemčije ter njeni vključitvi v atlantski vojaški blok postaja od dne do dne bolj vroča. In to ne samo med dvema taboroma držav, socialističnim in kapitalističnim, marveč tudi v notranjosti večine zahodnih držav.

Odkar je Sovjetska vlada poslala svojo noto z vabilom za vseevropsko konferenco, je glavna pozornost posvečena tej miroljubni pobudi. Doslej so se poleg Češke, Poljske in Kitajske, o katerih smo poročali že prejšnji teden, izjavile pripravljene udeležiti se konference tudi DR Nemčija, LR Albanija ter republika Finska. Finska je prva kapitalistična država, ki v celoti odobrava sovjetsko pobudo ter je pripravljena s svojo prisotnostjo na konferenci prispevati k utrditvi miru v Evropi.

Poleg teh so prišli tudi odgovori od nadaljnjih treh držav, in sicer Svedske, Švice in Jugoslavije. Svedska se v načelu strinja s sovjetsko pobudo in jo odobrava, vendar je — po izjavah zunanjega ministra Oesten Undena — rajši nevezana, kot pa bi s posrednim zavezništvom pokazala, da smatra nekatere sosedne države za svoje sovražnice. Švicarska vlada izjavlja v svojem odgovoru, da ne more sprejeti sovjetskega povabila, pač pa je pripravljena udeležiti se konference za evropsko varnost, ki bi bila sklicana dogovorno med interesiranimi državami.

Jugoslovanska vlada, ki prav tako mora priznati vso važnost sovjetske pobude za ohranitev miru, pa se v svojem odgovoru od 24. t. m. izgovarja, češ da je rok prekratek in da je ni mogoče dobro pripraviti, kar ne jamči za uspešen izid konference. Druga pretveza pa je, da bi konferenca brez udeležbe nekaterih evropskih držav ne imela nobenega smisla. S tem se poniglavo krije za odklonilnim stališčem, ki so ga podali nekateri predstavniki treh zahodnih velesil, ki še niso doslej uradno odgovorile, kar pa bodo napravile v kratkem, to je pred 29. novembrom, dnevom sklicanja konference. Stališče francoske vlade je, da je sicer pripravljena pristati na sklicanje takšne konference, toda šele po ratifikaciji pariških in londonskih sporazumov, po katerih se obnavlja nemška vojska in se ponovno oborožena Zahodna Nemčija vključuje v atlantski vojaški blok. S tem pa bi bil seveda glavni razlog po ZSSR predlagane konference izigran.

V zvezi z napovedano konferenco in odmevom, ki ga je imela v svetu, je nedeljska «Pravda» v Moskvi priobčila zelo tehten intervju zunanjega ministra ZSSR Molotova. V tem intervjuvu Molotov pobija vse «argumente» Na ugovore, češ da je rok prekratek, je izjavil, da je ZSSR pripravljena preložiti konferenco na kasnejši datum, toda le pod pogojem, da se odloži tudi ratifikacija pariških sporazumov. Glede manevra francoske in kake druge vlade, da se ta konferenca lahko vrši šele po podpisu pariških sporazumov, je izjavil, da imajo pogajanja za združitev Nemčije smisel le pod pogojem, če se ZDA, Anglija in Francija odpovedo svoji politiki ponovne oborožitve Nemčije in njene vključitve v vojaške bloke. Končno je naslovil resen opomin vsem vladam, naj ne ustvarijo položaja, v katerem bi postala nemogoča vsakršna pogajanja in v katerih bi se ustvarili pogoji za novo vojno.

Radio Moskva je v sredo izjavil, da bi bila ponovna nemška oborožitev zelo težko dejanje, ki bi zaprlo pot možnostim za združitev Nemčije. Tega se v polni meri zavedajo predvsem v Zahodni Nemčiji. Tako so socialdemokrati po svojem voditelju Ollenhauerju zahtevali, naj Zahodna Nemčija pristane na konferenco, predlagano od ZSSR ter naj isto zahteva tudi od treh zahodnih velesil. Obenem naj jih obvesti o nevarnosti, da bi sprejem pariških sporazumov za dolgo odložil združitev Nemčije v enotno državo. Liberalni vodja Dehler pa je v nekem intervjuvu izjavil, da mora Zahodna Nemčija vzpostaviti normalne diplomatske odnose s Sovjetsko zvezo.

V italijanskem parlamentu je v četrtek govoril tov. Togliatti v razlago svoje interpelacije na zunanjega ministra, kakšen odgovor namerava dati italijanska vlada na vabilo ZSSR. Poudaril je zgodovinski pomen sovjetske note ter pozval vse ljudstvo v odločno borbo proti nemški oborožitvi.

Andrej Višinski umrl

Napredni svet objokuje izgubo velikega borca za mir in sodelovanje med narodi - Njegovo truplo je bilo z letalom prepeljano v Moskvo

V ponedeljek dopoldne je nenadoma umrl v New Yorku stalni delegat Sovjetske zveze pri OZN tov. Andrej Višinski. Zadela ga je srčna kap. Čim se je izvedelo za njegovo smrt, so bile vse seje Organizacije združenih narodov ukinjene, zastave vseh 60 držav članic so bile spuščene na pol droga, dočim so v vseh komisijah počastili spomin pokojnika z enominutnim molkom.

Truplo pok. Višinskega so položili na mrtvaški oder v dvorani sovjetske delegacije pri OZN, kamor so v torek prihajale razne politične in diplomatske osebnosti ter velike skupine ameriških državljanov, da se poklonijo neutrudnemu borcu za mir in sodelovanje med narodi. Popoldne so prenesli truplo tov Višinskega v bronasti krsti na posebno ameriško letalo, ki ga je prepeljalo do Pariza, kjer ga je prevzelo sovjetsko letalo, da ga prepelje v Moskvo. Truplo sta spremljali vdova in hčerka ter sovjetski poslanik v Washingtonu Zarubin. Tudi v Parizu se je zbrala velika množica delovnih ljudi, da poslednjikrat pozdravi in obsuje s cvetjem krsto tov. Višinskega, ki so ga vsi narodi ljubili zaradi njegove vztrajne borbe za mir in neodvisnost narodov. V četrtek zjutraj je pa sovjetsko letalo s posmrtnimi ostanki tov. Višinskega prispelo v Moskvo, kjer so ga pričakovali sorodniki, predstavniki vlade na čelu s tov. Molotovom, voditelji sovjetskih organizacij ter člani tujih poslaništev. Truplo je bilo nato prepeljano in položeno na mrtvaški oder v stebrni dvorani Moskovskega Sindikalnega doma.

* * *

Andrej Višinski se je rodil leta 1873 v Odesi kot sin meščanske družine. Že kot mlad študent prava se je začel politično udejstvovati in je bil kot revolucionar in organizator dijaških skupin v Socialistično stranko preganjan od caristične policije. Po prvi reparkrat obsojen in izgnan ter je aktivno udeležil, je bil pregnan v Sibirijo. Tudi pozneje je bil parkrat obosjen in izgnan ter je pretrpel vse tegobe izgnancev.

Leta 1920 je Višinski vstopil v Boljševiško partijo in bil imenovan za ljudskega komisarja za preskrbo. V težkih letih pomanjkanja je pokazal velike sposobnosti voditelja in organizatorja. Pozneje je poučeval na moskovski univerzi, postal je dekan instituta za gospodarske vede in pozneje državni tožilec na Vrhovnem sodišču ZSSR. Nato je bil leta 1925 imenovan za rektorja moskovske univerze in člana ministrstva za ljudsko izobrazbo.

Leta 1939 je postal podpredsednik sveta ljudskih komisarjev ter sodelavec Molotova. V tem položaju je vodil važne razgovore z raznimi tujimi predstavniki v predvidevanju izbruha druge svetovne vojne. V času vojne je bil predstavnik ZSSR v zavezniškem posvetovalnem svetu za Sredozemlje. Pozneje se je Višinski udeležil nadaljnjih važnih pogajanj, kot za premirje s Finsko, za sklenitev sporazuma prijateljstva in medsebojne pomoči s Češkoslovaško in Francijo ter z Rumunijo.

Kot velik in moder pravnik je leta 1945 zastopal svojo vlado na velikem procesu proti nacističnim velezločincem v Nürnbergu. Od leta 1946 do 1949 je vršil najprej posle namestnika zunanjega ministra in pozneje zunanjega ministra, dokler ni bil v marcu 1953 imenovan za voditelja sovjetske, delegacije pri OZN, kjer je ostal do svoje smrti.

Andrej Višinski je vse svoje življenje posvetil stvari miru in napredka. Bil je velik pravnik in spreten diplomat, predvsem pa je bil veliki borec za stvar sovjetskih narodov, za njihov napredek in blaginjo. Z vsem srcem je bil predan svojemu ljudstvu in delovnim ljudem vsega sveta, zato se je tudi znal tako boriti proti vrsti nasprotnikov v OZN, ki jih je večkrat s svojo govorniško spretnostjo in nepobitnimi dokazi pritisnil ob zid. Višinski je dal s svojim delovanjem velik doprinos sedanjim naporom Sovjetske zveze, da doseže pomiritev med narodi in da za vselej odstrani nevarnost nove vojne.

Njegovo ime bo ostalo za vedno v spominu delovnega ljudstva vsega sveta.

Ne razbijajte enotnosti!

Glavni svet Slovensko-hrvatske ljudske prosvete je na svoji seji dne 20. 11. 1954 med drugim razpravljal tudi o vabilu, ki ga je naslovil na slovenske kulturne in gospodarske organizacije v Trstu neki, ne bolje identificirani Pripravljalni odbor. V omenjenem vabilu se naznanja ustanovitev nekega organizma, ki naj bi predstavljal pred tukajšnjimi oblastmi vse tržaške Slovence.

Ob tej priliki je Glavni svet SHLP še enkrat ugotovil, da je za obrambo narodnostnih pravic, ki jih predvideva Londonski sporazum, nujno potrebna najširša enotnost Slovencev Tržaškega ozemlja, ne glede na politično prepričanje ali strankarsko pripadnost. Zato je pozdravil sklep slovenskih županov in občinskih svetovalcev, da nastopijo združeni pri oblasteh ter zahtevajo uveljavitev določil, ki jih vsebuje Posebni statut za Tržaško ozemlje.

Glavni svet SHLP je prepričan, da je ta pot pravilna in da je treba nadaljevati s skupnimi sestanki in svobodnimi diskusijami, katere bodo omogočile ustvaritev takega enotnega in resnično demokratičnega organizma, ki bo lahko predstavljal vso slovensko narodno skupnost na tem Ozemlju.

Zato ne more sprejeti vabila, ki ga je objavil v tisku že omenjeni Pripravljalni odbor Gospodarsko-kulturne zveze, katera lahko predstavlja samo tisto skupino, ki je dala pobudo za ustanovitev te nove organizacije. Obenem pa vabi to skupino, naj opusti namero, ki je škodljiva stvari slovenske narodne skupnosti, ter naj si iskreno prizadeva za ustvaritev široke in demokratične fronte vseh tržaških Slovencev.

Glavni svet
Slovensko-hrvatske ljudske prosvete

PO SKLEPU O POVIŠANJU NAJEMNIN

Zvišanje cen in pristojbin bo prizadelo malega človeka

V soboto je bil v italijanskem senatu sprejet z glasovi vladne večine, monarhistov in misinov osnutek zakona o povišanju najemnin. Dva tedna je trajala trda bitka, v kateri so komunistični in socialistični poslanci vložili vse svoje sile v obrambo najemnikov. Toda vsi njihovi napori so bili zaman; vsi predlogi za vsaj delno ublažitev zakona so bili odbiti. S tem se je pa vladna večina popolnoma razkrinkala in dokazala vso svojo nepopustljivost nasproti najmanjši zahtevi, ki bi olajšala težko breme tega zloglasnega zakona. Najhujše je to, da je bil sprejet tudi člen 2 bis, ki dovoljuje tudi 100-odstotno povišanje, če se lastniku stanovanja zdi, da živi njegov najemnik v boljših pogojih kot on sam. Dočim bo zakon prizadel milijone najemnikov, bodo imeli od tega koristi bogati lastniki in družbe, ki predstavljajo dve tretjini lastnikov.

V torek se je nadaljevala v poslanski zbornici razorava o takozvanem pooblastilnem zakonu in o povišanju prejemkov državnih uslužbencev. Kot je bilo pričakovati, so se demokristjanski sindikati izven zbornice dogovorili z vladnimi predstavniki in popustili v svojih zahtevah. Vlada sicer obljublja za letos 5.000 lir poviška, toda brez poenotenja plač, kot je bila prvotna zahteva vseh treh sindikalnih organizacij, ter pokojnine v višini 7 desetin plače namesto 9/10, dočim ostajajo vsa ostala vprašanja za ureditev staleža državnih nameščencev odprta. Vlada se je zatekla k temu zahrbtnemu dogovoru s svojimi sindikati, da bi se izognila porazu v poslanski zbornici, kjer se je ustvarila nevarna večina sestavljena iz komunistov, socialistov, socialdemokratov, republikancev in številnih demokristjanov.

Z novimi predlogi se je sedaj predstavila v poslanski zbornici, kjer se je vnela živa debata. V sredo je govoril glavni tajnik Splošne italijanske delavske zveze Di Vittorio, ki je pribil, da se bo njegova organizacija dalje borila, da se zadovoljijo vse zahteve državnih nameščencev, ter predlagal, naj se poviški raztegnejo tudi na uslužbence javnih ustanov.

Medtem je ministrski svet, z izgovorom, da mora poiskati sredstva, ki so mu potrebna za kritje poviškov državnim nameščencem, odobril vrsto ukrepov, s katerimi misli izsiliti od davkoplačevalcev v bodočih sedmih mesecih 20 milijard, v finančnem letu 1955-56 pa 30 milipard lir. V ta namen so bile ustanovljene nove takse za vpis časopisov in revij, za licence javne varnosti za hotele, penzione, gostilniške obrate, za koncesije za skladišča in naprave za razdeljevanje goriv in mineralnih olj. Povišane so bile pristojbine za orožne liste, za lovska dovoljenja, trgovanje, šoferske patente prve stopnje, igralnice, zdravilišča in tovarne za predelavo mesa.

Z nadaljnjim ukrepom se povišuje državna pristojbina na radijske in televizijske sprejemnike, za prve 850 lir, za druge 5 tisoč lir letno. Po zadnjih vesteh je bilo sklenjeno tudi povišanje skoro vseh vrst cigaret. Ta nova povišanja bodo nedvomno vplivala na cene na splošno in tako še bolj otežkočila že itak težke pogoje življenja delovnega človeka.

KOMISIJA ZA RAZMEJITEV bo kmalu začela delati

V Vidmu bo konferenca za obmejni promet

Kot poroča «Tanjug», je jugoslovanska vlada imenovala svoje predstavnike v takozvani mešani komisiji za določitev dokončne razmejitve med področjem, ki je po Londonskem sporazumu pripadlo Jugoslaviji, ter področjem, ki je bilo prisojeno Italiji. Za vodjo jugoslovanske delegacije je bil imenovan Rihard Knez, kateri je že vodil jugoslovansko delegacijo za razmejitev med Italijo in Jugoslavijo po mirovni pogodbi. Ko bo imenovana tudi zadevna italijanska delegacija, se bosta obe sestali na prvem sestanku, ki bo verjetno v Ljubljani.

V Beogradu se nadaljujejo jugoslovansko-italijanska pogajanja glede ureditve doslej nerešenih vprašanj za izplačilo reparacij, ki jih je dolžna Italija, na drugi strani pa od škodnine za razlaščeno italijansko imovino v Jugoslaviji ter zapuščeno premoženje italijanskih optantov. Pogajanja potekajo po zatrdilih iz Beograda, ugodno in naglo ter pričakujejo, da se bodo končala s popolnim sporazumom v začetku decembra.

Po vesteh iz Beograda izhaja, da se bodo v kratkem pričeli razgovori med Jugoslavijo in Italijo glede ureditve malega obmejnega prometa na področju Tržaškega ozemlja. Po vsej verjetnosti se bodo pogajanja o tem vprašanju začela že 3. decembra v Vidmu. Na podlagi Spomenice o sporazumu je treba določiti predpise o olajšavah osebnega in trgovskega prometa med obema področjema razdeljenega Ozemlja.

ATENE — V nedeljo so se vršile po vsej Grčiji upravne volitve, ki so silno iznenadile vse vladne kroge in tudi svetovno javno mnenje zaradi nepričakovane zmage opozicijskih demokratičnih strank, ki so se za te volitve združile. Kandidati opozicije so v predvolilnih zborovanjih zahtevali politiko, ki naj zajamči civilne svoboščine vsem državljanom, prenehanje preganjanj in diskriminacij ter zunanjo politiko prijateljstva z vsemi državami. Spričo te velike zmage v vseh večjih mestih, zahtevajo sedaj izvoljeni kandidati demokratične opozicije nove politične volitve,

Churchill je hotel med vojno izdati ZSSR

LONDON — Vse angleško javno mnenje je silno razburila izjava Churchilla, ki jo je dal v torek na nekem volilnem zborovanju. Churchill je namreč zatrdil, da je ob koncu druge svetovne vojne poslal lordu Montgomeryju brzojavko, v kateri mu je ukazal naj ima pripravljeno zaplenjeno orožje, da ga bo ponovno razdelil poraženim nacističnim četam za napad na sovjetsko armado. Po tej nečuveni izjavi, ki je vznemirila ves svet, se je oglasil nacistični zločinec gen. Kesselring, ki je Churchilla pohvalil, ker «je imel vedno v vidu politične posledice vojaških pobud ZSSR».

NEW YORK — Politična komisija OZN je v torek soglasno odobrila dva člena resolucije za ustanovitev mednarodnega «atomskega poola». Člena, od katerih prvi izraža željo, da se mednarodni organ za atomsko energijo ustvari čimprej, drugi pa določa za bodoče poletje sklicanje znanstvene konference za miroljubno uporabo atomske sile, sta bila sestavljena na podlagi popravnih predlogov pok. tov. Višinskega. Po tej odobritvi je bila tudi resolucija v celoti odobrena soglasno.

Nacistični sodniki hočejo razpustiti nemško Kompartijo

Protestno pismo tržaških demokratičnih organizacij proti nezaslišani nameri Adenauerjeve vlade

V torek se je pred ustavnim sodiščem v Karlsruhe pričel, na podlagi ovadbe Adenauerjeve vlade, proces proti Komunistični partiji Nemčije. Vlada v Bonnu skuša doseči razsodbo, po kateri se prepoveduje obstoj nemške partije. Med sodniki ustavnega sodišča se nahajajo tudi bivši nacisti in sodelavci Hitlerj

Ta protiustavni proces, ki spominja na protikomunistične procese za časa Hitlerja, je vzbudil tako v Nemčiji kot tudi v ostalih državah val ogorčenih protestov. Demokratične organizacije iz vsega sveta pošiljajo Nemški KP izraze svoje solidarnosti. Tudi naša partija je poslala v sredo pismo bratske solidarnosti, z zagotovili, da bodo vse demokratične organizacije našega ozemlja popularizirale njihovo borbo proti novemu nacizmu. Ustavni zbornici Zahodne Nemčije v Bonnu je bilo pa poslano sledeče protestno pismo:

Proces, ki se te dni vrši v Karlsruhe in v katerem je vlada obtožila Komunistično partijo Zahodne Nemčije, je globoko ogorčil vse tržaške demokrate, v imenu katerih izražajo podpisane organizacije odločen protest.

Namen bonnske vlade — ki hoče slediti hitlerjevskim stopinjam — da postavi Komunistično partijo izven zakona, predstavlja kršitev nemške ustave, Deklaracije o človeških pravicah in vsakega demokratičnega načela.

Dejstvo, da se danes postavljajo komunisti — ki so bili med najboljšimi sinovi nemškega naroda v obrambi časti svoje dežele, katero je nacizem potepal in oblastil, in ki so v tje borbi, na čelu z Ernestom Thälhmanom, dali tako velik doprinos herojev, barbarsko uničenih po SS — pod obtožbo na način, da ne morejo niti javno in demokratično organizirati svoje obrambe in morajo biti sojeni od sodnikov, ki so se omadeževali s strašnimi krivdami in velikimi odgovornostmi v hitlerjanskem režimu, dokazuje vsej svetovni javnosti, kako nevarni so načrti Amerikancev, da zaupajo Adenauerjevi vladi odločilno funkcijo v takozvani Zahodnoevropski obrambi.

Podpisane organizacije v imenu tržaških demokratov zahtevajo, naj se takoj umakne ovadba in ukine kriviočen proces, naj se Komunistični partiji, njenim voditeljem in pristašem zagotovi popolna pravica delovanja v službi miru, svobode in blaginje nemškega naroda, na podlagi načel demokracije, potrjenih v nemški ustavi.

Komunistična partija — Zveza komunistične mladine — Zveza partizanov — Demokratična solidarnost — SHLP — Delavska zveza — Zveza demokratičnih žena — Združenje bivših pol. preganjancev.

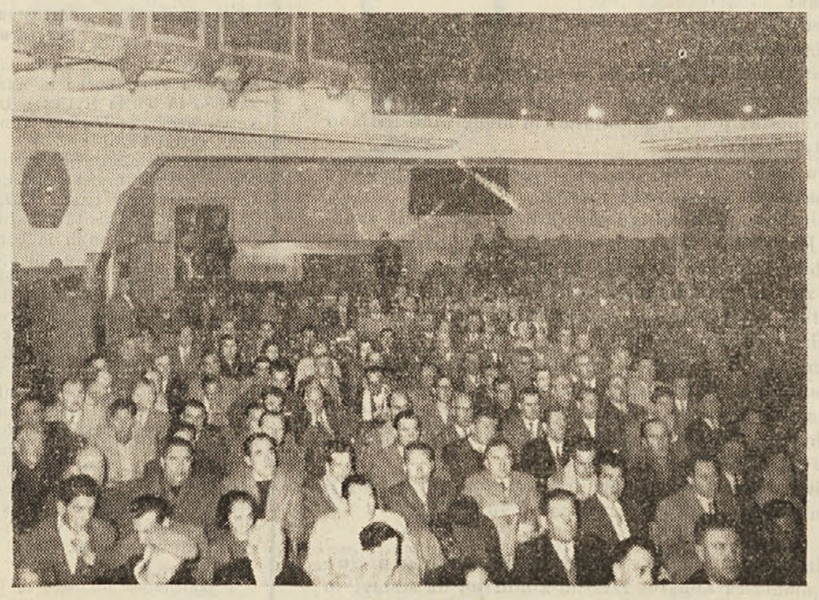

Pogled na del udeležencev izrednega kongresa Delavske zveze, ki je bil v nedeljo v dvorani Nazionale

"Veliki dobrotnik"

V obljubah in olepševanju stvari je Tito nenadkriljiv mojster. V svojem nedeljskem govoru je na primer med drugim trdil tudi to, da je tržaškim Slovencem dosegel — dobrotljivost pa taka — tak manjšinski statut, ki jim «omogoča, da ohranijo svojo narodno pripadnost in kulturo, da se razvijajo, četudi v okviru druge države, v Italiji in so obvarovani zapostavljanja.

Res, veliko hvaležnost smo mu dolžni, ko nas je z barantanjem oropal popolne narodne enakopravnosti, zajamčene po Stalnem statutu mirovne pogodbe, ter nas zopet pahnil na stopnjo zatirane narodne manjšine. Kar se tiče Posebnega statuta, naj ve, da za uživanje pravic, ki so v njem, še ne zadostuje podpis Velebita in Brosia, marveč, da si bomo morali te pravice izbojevati s trdo in dosledno borbo; in še ne vemo, ali bomo v tej borbi v celoti uspeli. Posebno še spričo nelojalnega obnašanja njegovih tukajšnjih pristašev (po vsej verjetnosti po navodilih iz Ljubljane), ki jim gre predvsem za to, da si iz koncesij statuta kujejo svoj politični kapital, dočim pa jih resnični interesi prokleto malo brigajo. Izgleda, da tudi njegove vlade prav dosti ne briga, kdaj in kakšne pravice bomo dobili, ker sicer bi že poskrbel za funkcioniranje takozvane mešane komisije.

Najbrž se zanaša na to, da ne bo treba dati obljubljenih pravic Italijanom cone B; zato naj se tudi tržaški Slovenci zadovolè le s pisanimi pravicami in z miloščino, ki nam jo bodo naklonile tukajšnje oblasti.

Sicer je bil tudi do istrskih Italijanov — v besedah — izredno «velikodušen». Govoril je o «bratstvu Slovencev, Hrvatov in Italijanov» ter zagotavljal, da v njegovi «socialistični» državi ni nobene diskriminacije in da so vsi enakopravni. In zakaj je potem v enem samem letu, od 8. oktobra lani do danes, zbežalo iz pravkar priključenih krajev nad 5000 ljudi, ki so rajši pustili zemljo in hiše, kot pa da bi uživali še nadalje «enakopravnost» in druge dobrote Titovega «socializma». Cemu so bila sploh potrebna zagotovila Posebnega statuta za Italijane cone B, če pa jim je že po «socialistični ureditvi» Jugoslavije zagotovljena popolna narodna enakopravnost? To tezo zastopajo tudi titovski časopisi, zlasti v Trstu. To pomeni, da jim niso pripravljeni priznati nič več, kot so imeli doslej, kar se zelo nevarno sklada z brezbrižnostjo Titove vlade za uresničenje določb Posebnega statuta.

TOKIO — Spričo težke krize, ki jo preživlja Japonska zaradi zgrešene notranje in zunanje politike prvega ministra Jošide, se je ustanovila nova stranka pod imenom «Japonska konservativna demokratska stranka», v katero je pristopilo že 124 poslancev in 18 senatorjev. Na prvem zborovanju nove stranke je njen voditelj Ihiro Hatojama izjavil, da je glavna točka njenega programa zahteva po diplomatskih in trgovskih odnosih z ZSSR

ZGODOVINSKI SKLEPI IZREDNEGA KONGRESA DELAVSKE ZVEZE

Tržaški delavci pristopajo k slavni SIDZ

Veliko zanimanje je vladalo med tržaškim delavstvom za izredni kongres Delavske zveze. To dokazuje ne le veliko število delegatov in povabljencev na kongresu samem, temveč tudi izredno visoko število pripravljalnih sestankov in zborovanj. V celoti je bilo skoro 200 predkongresnih zborovanj, od teh 161 v tovarnah in oddelkih, 22 zborovanj posameznih delavskih strok ter 14 vaških in okrajnih zborovanj. Na teh zborovanjih so delavci temeljito proučili vsa vprašanja, ki se jih najneposredneje tičejo, predvsem gospodarske probleme, svoje stroke in splošna ter politična vprašanja, nastala z novim položajem, zlasti še glede narodnih pravic ter demokratičnih in sindikalnih svoboščin. Temeljito pa so prediskutirali tudi predlog glede pristopa tržaške Delavske zveze v Splošno italijansko delavsko zvezo (CGIL). O tem je pričala obsežna in tehtna diskusija na kongresu.

Že ob napovedani uri je bilo v nedeljo dopoldne skoro docela zasedeno veliko gledališče Nazionale; ko pa je tov. Calabria malo pred 10. uro otvoril kongres, ni ostal prost noben sedež in je mnogo udeležencev moralo stati. Dvorana je bila okrašena z rdečo sindikalno zastavo, ter napisi v slovenščini in italijanščini: «Za enotnost in oživitev gospodarstva», «Naj živi SSZ!», «Naj živi SIDZ», «Naprej za enotnost vseh delavcev». Igranje delavskih borbenih pesmi je poudarjalo ozračje delavske solidarnosti.

V predsedstvu kongresa tova riši Sema, Gombač, Radich in Lama.

V predsedstvo so bili izvoljeni Izvršna komisija Delavske zveze, predstavniki obstoječih strokovnih sindikatov CGIL v Trstu, predstavnik vodstva CGIL iz Rima tov. dr. Luciano Lama, zastopnika Delavskih zbornic iz Gorice tov. Bergamas in iz Vidma tov. Di Lazzaro. Predsednik nedeljskega zasedanja tov. Sema in tov. Gombač sta uvodoma obrazložila pomen izrednega kongresa v zvezi z novim položajem, v katerem je treba povečati napore za združitev vseh delavcev ter za reševanje nujnih vprašanj gospodarske obnove našega ozemlja. V teh prizadevanjih bomo uživali vso solidarnost in pomoč italijanskega delovnega ljudstva in slavne SIDZ (CGIL), s katerima se moramo še tesneje povezati, če hočemo doseči uspehe v naši borbi. Po izvolitvi komisij za overovitev mandatov in za resolucije je kongres poslal tročlansko delegacijo, naj nese pozdrave in izraze solidarnosti na spominsko proslavo v mali dvorani Verdija ob desetletnici smrti antifašista Gabrijela Foschiattija ter položi venec na kamen z njegovim imenom v parku pod Sv. Justom.

Poročilo tov. Radicha

Glavno poročilo je v imenu vodstva Delavske zveze podal njen tajnik tov. Ernesto Radich, ki je prikazal verno sliko današnjega gospodarskega stanja v naši coni ter težke razmere delovnih ljudi. Po uradnih podatkih je 16.000 brezposelnih, to je 14% vsega aktivnega prebivalstva, dočim je v Italiji 10%, čeprav je že to eden najvišjih odstotkov nezaposlenih v svetu. Luški promet je v 8 mesecih 1954 nazadoval za 25,4%; zaradi pomanjkanja dela je v CRDA suspendiranih več sto delavcev, Arzenal in nekatere druge ladjedelnice pa že dolgo izvajajo suzpenzije v izmenah, ki za eno tretjino zmanjšujejo delovne dneve. Zaposlena delovna sila se je v zadnjih treh letih znižala od 90.599 na 87.091 oseb, čeprav je število prebivalstva naraslo za 1907 ljudi. Od sedaj zaposlenih jih dela v javnih službah 31.739 oseb, v industriji pa le 30.965. Zelo resen pojav je postopna deklasacija tržaškega delavstva. To težko stanje otežuje veliko pomanjkanje stanovanj; samo pri IACP je 11.000 prošenj za stanovanja.

Pomanjkljivosti vladnega načrta

Z londonskim sporazumom se je to stanje še poostrilo z dotokom beguncev iz Miljskih hribov in cone B. z odpustom 4.700 nameščencev vojaških sil. Po skupni preučitvi stanja je SIDZ takoj predložila predsedniku vlade in drugim pristojnim ministrom nujne zahteve, med njimi zahtevo po uveljavitvi organskega zakona za gospodarsko obnovo našega ozemlja. Ukrepi italijanske vlade pa ne zadovoljujejo naših potreb. Predvsem ne upoštevajo nujnosti zaposlitve odpuščenega osebja vojaških sil. Tudi vprašanje nameščencev ZVU še ni jasno rešeno. Za ljudska stanovanja je predvidenih le 7 milijard lir, za druga javna dela (novi dok, ceste, železnice, šole, cerkve) je določenih 15,9 milijard lir, za javna dela v luki 2 milijardi, za pomoč mali in srednji industriji 500 milijonov, za kmetijstvo pa niti ene lire. Od dveh ladij s skupno tonažo 16.500 ton bo le ena zgrajena v Trstu; naknadno je bila obljubljena gradnja dveh tovornih ladij pri Sv. Marku in ene tovorne z 2.500 BRT pri Sv. Roku.

Velika napaka vladnega načrta je ta, da nima določenega roka izvedbe. Najhujše pa je to, da ta načrt, ki bi bil dober kot zasilen, vlada smatra za dokončnega, s katerim misli, da bo dvignila naše gospodarstvo. Spričo tega je predlog SIDZ za organičen zakon še vedno aktualen. Med drugim ta načrt predvideva tudi ustanovitev proste cone, ki bi pomenila veliko pomoč k dvigu lokalnega gospodarstva. Temu se upirajo le 3-4 srednji industrijci in kaka desetina veletrgovcev. To najbolje dokazuje soglasje vseh ostalih gospodarskih slojev.

Naša sindikalna organizacija zahteva na političnem področju priznanje in izvajanje demokratičnih in sindikalnih svoboščin, ki smo si jih priborili v borbi proti nacifašizmu in proti kolonialnemu zatiranju anglo-ameriških okupatorjev in ki so nam priznane tako v italijanski ustavi kot tudi v Spomenici o sporazumu.

Spoštovanje svoboščin in sprejetih obveznosti

Ko zahtevamo dosledno uveljavitev določb Spomenice, ne moremo priznati omejitev, ki bi jih nekateri krogi skušali uvesti na škodo Slovencev pod italijansko ter Italijanov pod jugoslovansko upravo. Ne samo da ne sme biti diskriminacij, marveč se ne sme uvesti živinski pojem recipročnosti, po katerem naj bi bili tržaški Slovenci odn. istrski Italijani smatrani za talce.

V skladu z določbo 5. člena Spomenice morajo odpasti vse omejitve izvozov, vsiljenih po ZVU, vzpostaviti je treba vse nekdanje pomorske linije in vrniti Trstu vse njegove ladje, zlasti Vulcanio in Saturnio. Javna skladišča morajo dobiti potrebne kredite za uvedbo ugodnih tarif; takoj je treba sklicati konferenco o Prosti luki, na katero morajo priti tudi Češka, Madžarska in Poljska. Potrebna je izvedba načrta za gradnjo ladjevja, s katerim naj se vzpostavijo nekdanje linije. Načrt javnih del mora po določenih smernicah pospeševati razvoj industrije in trgovine. Posebne važnosti za vse gospodarske panoge je ustanovitev proste cone. Za kmetijstvo morajo vsaj ostati v veljavi določbe, ki jih je v njegovo korist izdala ZVU.

Državni poseg v naše gospodarstvo naj se uresniči z javnimi deli in z velikimi investicijami v podjetja IRI, ki jih Confindustria skuša likvidirati.

Borba proti monopolom

Popolna vključitev našega gospodarstva v italijanskega vede tržaško delavstvo v odločno borbo proti monopolom, ki imajo največji delež na vsem gorju, ki ga je deležen deloven človek, draginji, brezposelnosti, nizki življenjski ravni itd. Treba se je boriti, da delodajalci spoštujejo delovne pogodbe, ter doseči še znatna zboljšanja prejemkov. Izpolnitev vseh naših teženj in zahtev ni odvisna od dobre volje pristojnih oblasti, marveč predvsem od naše borbe. Pri tem je nadvse važen faktor enotnost delavskega gibanja, za katero si mora vsakdo prizadevati po svojih močeh, da jo dosežemo. Sindikalna razdvojenost ni le tržaški pojav, toda pri nas je posebno globoka zaradi trčenja dveh nacionalizmov. Oba sta enako divja v trenjih, za katera je odgovoren fašizem, ki je igral v naših krajih zlonosno vlogo, kot tudi titovstvo. K temu pa je treba prišteti še dolgotrajno vojaško okupacijo v vsemi zlimi posledicami, korupcijo, strahovanji, omejitvami itd. Toda tudi drugi so za to odgovorni. Tako se istrski begunci niso smeli vključevati v našo organizacijo, če so hoteli dobiti delo, izkaznico, stanovanje, podporo.

Delavska zveza se je vedno trudila, da bi prišlo do enotnosti, toda šovinistična Delavska zbornica je to vedno odklanjala. Mi pa še vztrajamo na tej politiki ter pozivamo voditelje D. zbornice, da skupno proučimo, kako vzpostaviti enotnost delavskega razreda, da bo kos težkim problemom. Vse delavce pozivamo, naj delajo za dosego tega cilja.

Fašisti se hočejo polastiti vodstva Delavske zbornice, sicer pa ustanoviti svoj lastni sindikat CISNAL. Po mestu že lepijo zadevne pozive, obenem pa izvajajo provokacije, da bi pridobili novih pristašev.

Treba se je truditi neprestano, da utrujujemo delavsko enotnost, da se borimo proti šovinizmu in drugim nezdravim pojavom, ki razdvajajo delavski razred. Ko je treba ustaviti pohod delovnih ljudi, so kapitalisti vseh narodnosti, ver in prepričanj vedno enotni. Zato moramo biti tudi mi za dosego svojih ciljev združeni.

Združeni v borbi za mir in napredek

V novem položaju je ne le neizbežno, marveč tudi koristno za naše sindakalno gibanje, da postanemo sestavni del Splošne italijanske delavske zveze. Z vključitvijo v njene vrste in v njene borbe bomo lahko uresničili svoje težnje na gospodarskem, političnem, narodnem in drugih področjih.

Združeni z delavci vseh dežel se bomo kot del slavne SIDZ borili za mir in napredek, za vlado miru in mednarodnega sodelovanja, ki naj dela v korist delovnih ljudi. Ne bomo štedili naporov, da dosežemo zboljšanje ravni delovnega ljudstva, popolno uveljavitev Spomenice in prilog, obnovo tržaškega gospodarstva.

Pozdravi goriških in furlanskih delavcev

Za Radichevim govorom, ki so ga navzoči nagradili z dolgotrajnim odobravanjem, je prinesel pozdrave delavcev goriške pokrajine tajnik tamkajšnje Delavske zbornice tov. Bergamas. V svojem nagovoru je poudaril dolgoletne skupne borbe za mir, delo in demokracijo. Zagotovil je vso solidarnost in podporo goriškega delavstva s tržaškimi v njihovih novih borbah. Za njim je prinesel pozdrave furlanskih delavcev član vodstva videmske Delavske zbornice tov. Di Lazzaro, ki je prikazal težke razmere, v katerih žive in se bore delavci videmske pokrajine. Tako namerava bombažna predilnica v Pordenonu odpustiti 1.500 od 2.600 zaposlenih delavcev. Da bodo delavci kos tem trdim borbam proti samovolji delodajalcev, je potrebno, da se združijo v enotno fronto ne glede na politično pripadnost in nazore. Tržaškim delavcem bodo njihove borbe mnogo olajšane, ko bodo z vstopom v CGIL imeli podporo mogočnega italijanskega delavskega gibanja.

V imenu tržaških strokovnih zvez železničarjev, poštnih, telegrafskih in telefonskih nameščencev, carinskih uslužbencev ter nameščencev električnih družb, ki so bile že doslej včlanjene v CGIL, je pozdravil delegate tov. Liberio. V svojih kratkih besedah je poudarjal potrebo borbe zlasti proti velikim italijanskim monopolom, ki ne le samovoljno diktirajo cene, marveč dejansko vodijo vso italijansko politiko. Potrebna je enotna akcija vseh delavcev, da se podržavijo velika monopolistična podjetja, kot Montecatini, električni trust, itd., ki kujejo milijardne dobičke vsako leto na račun delovnega ljudstva.

Brzojavka voditeljev SIDZ

Tov. Sema je nato prebral pozdravni brzojavki tajništva pokrajinskih Delavskih zbornic Treh Benečij ter glavnega vodstva SIDZ s podpisi voditeljev Di Vittorija, Bitossija, Lizzadrija, Santija in Novelle, ki so ju delegati pozdravili z velikim navdušenjem.

Bratske besede tov. Lama

Burno sploskanje se je dolgo razlegalo po veliki dvorani, ko je stopil k mikrofonu predstavnik in član Izvršnega odbora SIDZ tov. Luciano Lama, ki je pozdravil kongres DZ v imenu velike delavske organizacije. Vem — je rekel v uvodnih besedah — da bi radi imeli v svoji sredi voditelja Di Vittoria; žal njega in ostale glavne voditelje zadržuje v Rimu velika parlamentarna bitka za zvišanje prejemkov državnih nameščencev. A v kratkem bodo prišli k vam, da skupno z vami organizirajo nadaljnje borbe tržaškega delavstva.

Nato je govoril o velikih bitkah, ki jih v zadnjih letih vodi italijansko delovno ljudstvo pod vodstvom svoje slavne SIDZ, ki šteje danes preko pet milijonov članov. Ena največjih zmag v teh borbah je bila nedvomno ona proti sleparskemu volilnemu zakonu. Delavci in kmetje sledijo svoji veliki organizaciji vedno bolj strnjeno in z rastočim navdušenjem. Trde borbe vodijo že dlje časa italijanski kovinarji in zaradi trmastega odpora Confindustrije še niso uspeli v svoji zahtevi po zvišanju mezd in drugih upravičenih zahtevah. Zato bodo v prihodnjih mesecih nadaljevali in zaostrili borbo, na kateri je interesiranih tudi tisoče tržaških delavcev.

Zelo važna je bitka državnih nameščencev za zvišanje prejemkov, za poenotenje plače (conglobamento) in druge zahteve; saj predstavljajo v Italiji armado, ki šteje nad en milijon oseb, skupno z družinskimi člani pa 4 do 5 milijonov ljudi. Vlada hoče izsiliti takozvani «pooblastilni zakon» (legge-delega), na podlagi katerega bi lahko samovoljno odločala o poviških in o delovni pogodbi državnih uslužbencev. SIDZ pa je že pred dolgim časom postavila stvarne zahteve: poviške 5.000 lir mesečno od 1. januarja 1954, poenotenje prejemkov, avtomatične poviške, premično lestvico itd. S povečano draginjo v 2-3 letih se je ob istih prejemkih zmanjšala realna plača državnih nameščencev za 12 do 14 odst. Pred volitvami 1948 je vlada obljubila stalno namestitev vseh začasnih državnih uslužbencev; minilo pa je že 6½ let, a vlada še ni izpolnila svoje obljube. SIDZ pa hoče to doseči, kakor tudi, naj bodo ocene uradnikov javne, da ne bo zapostavljanja; prav tako se SIDZ bori, da se zajamči vsakomur, naj pokojnina znaša 90 odst. zadnje plače. Začeta bitka za te zahteve se bo v prihodnjih dneh še bolj zaostrila z razpravo v parlamentu.

Neprestano borbo vodi SIDZ tudi v obrambo demokratičnih in sindikalnih svoboščin, ki jih

Tov. Luciano Lama, član vodstva SIDZ

skušajo delodajalci prezirati. To ni samo politična zahteva; kajti delavec, ki je organiziran, ki v odmorih v tovarni diskutira in bere svoje časopise, se bo znal mnogo bolje boriti tudi za svoje gospodarske koristi. Dalje se bori za delo, za polno zaposlitev, proti zapiranju tovarn. Danes je v Italiji okrog 2 milijona brezposelnih zaradi zgrešene vladne gospodarske politike. SIDZ se bori, da se nad monopoli, ki danes samovoljno diktirajo cene, uravnavajo zaposlitev in sploh vodijo vso politiko vlade, uvede demokratična kontrola; zahteva, naj se bogati sloji potom neposrednih davkov bolj obremenijo, zmanjšajo naj se pa posredni davki, ki težé predvsem revne sloje prebivalstva.

Naši problemi postajajo z uvedbo italijanske uprave tudi vaši problemi. Za uspešno borbo je potrebna enotnost. Delavska zveza je pokazala dobro voljo, ko je pozvala Delavsko zbornico na enotnost, akcijsko ali organično, kar na je slednja odklonila; to je obžalovanja vredno in s svojim pretiranim nacionalizmom ne reši obstoječih problemov, kar gre v škodo delovnega ljudstva.

Glede predloga vodstva Delavske zveze za vstop v Splošno italijansko delavsko zvezo izjavljam, da je to odvisno popolnoma od svobodne odločitve vašega kongresa. Zagotavljam vas v imenu SIDZ, da boste v primeru, da ostanete neodvisni, uživali vso našo podporo kot doslej in še več kot doslej. Če pa se odločite za vstop, boste pa postali enakopravni člani velike družine. Ohranili boste vso svojo avtonomijo, kot jo uživajo že po statutu SIDZ vse Delavske zbornice, dočim v mešanih krajih, kot v južni Tirolski, naša organizacija spoštuje in brani jezik, narodne pravice ter upošteva posebnosti potreb. V vašem primeru vam bo SIDZ pustila kar najširšo avtonomijo in vse se bo reševalo po vaših zahtevah. Na podlagi vaših predlogov bodo urejena vprašanja naziva vaše organizacije, vprašanje dvojezičnosti, izkaznice itd.

S posebno toplimi besedami se je nato predstavnik SIDZ obrnil do Slovencev. Vi Slovenci boste našli — je izjavil tov. Lama — v SIDZ uspešno obrambo svojega jezika. SIDZ se bo borila za priznanje vseh narodnih pravic slovenskega prebivalstva pod Italijo in italijanskega pod Jugoslavijo. Toda ne glede na uspeh naše borbe za Italijane pod jugoslovansko upravo ne bomo nikdar prenehali braniti narodnih pravic Slovencev pod italijansko upravo. Kajti zlo se ne poravnava z drugim zlom. SIDZ se bo do kraja borila za vse vaše pravice proti vsakomur, če treba, tudi proti vladi, tako v parlamentu kot tudi povsod drugod. Na ta način se bodo še bolj utrdile med vami in italijanskimi delavci bratske vezi enotnosti in medsebojnega razumevanja. Kajti naša borba je kot borba delavcev vsega sveta dosledna ne glede na narodnost, jezik, navade, običaje in zgodovino.

Nato je tov. Lama pozval tržaško delavstvo, naj nadaljuje svoje borbe za obnovo gospodarstva ter naj podvoji svoje napore za dosego enotnosti delavskega razreda. Zavedajte se, da imate na svoji strani italijansko delavstvo

Naše kmete je v predsedstvu kongresa predstavljal tov. Gerbec (drugi od leve)

pod vodstvom SIDZ, ki bo nadaljevala svoje borbe za mir, za delo in boljše življenje. In veseli bomo, če boste z nami v tej veliki borbi.

Vihar navdušenja je sprejel njegove tople bratske besede ter zagotovila v imenu SIDZ za brezpogojno pomoč v naših bodočih prizadevanjih in borbah. Tov. Radich se mu je ginjeno zahvalil za vzpodbudne besede ter mu zagotovil, da bodo tržaški delavci znali ceniti nesebično pomoč velike italijanske delavske organizacije ter se izkazati vredne. V imenu kongresa je poklonil tov. Lami šopek rdečih nageljnov, za SIDZ pa je poklonil bronasto plaketo s tržaškim grbom iz XIII. stoletja. Nedeljsko zasedanje se je zaključilo z igranjem delavske himne, kateri so se v zboru pridružili vsi navzoči.

* * *

V ponedeljek ob 18,30 se je pod predsedstvom tov. Gombača nadaljeval izredni kongres. Dvorana PD «Kraljič» je bila natrpana do zadnjega kotička. Vsi navzoči delegati so z velikim zanimanjem sledili izvajanjem številnih delegatov, ki so prikazali položaj svoje stroke, tovarne ali delavnice, obenem pa povedali mnenja delavcev, ki so jih pooblastili, do vprašanja vstopa tržaške Delavske zveze v Splošno italijansko delavsko zvezo.

Kot prvi je v slovenščini in italijanščini spregovoril tovariš **Anton Gerlanc**, ki je kot delegat nameščencev Splošnih skladišč zahteval svoboden promet z vsemi državami, kar bi mnogo pripomoglo k naglemu dvigu našega gospodarstva in zboljšanju življenja. Izrekel se je za takojšen pristop v SIDZ, od česar bodo imeli vsi tržaški delavci samo koristi. Tov. **Müller** je v imenu Združenja za pravico do stanovanja prikazal obupno stanje v pogledu stanovanj v naši coni. Sedaj je skupno 14.000 prošenj, od ter 10.000 domačinov, 3.000 istrskih beguncev ter 1.000 beguncev iz Miljskih hribov. Pozval je vse delavce, naj se bore proti povišanju najemnin ter za hitrejšo gradnjo stanovanj.

Tov. **Kranjec** iz Podlonjerja je govoril v imenu gradbenih delavcev, od katerih jih je velika večina Slovencev. Zato je ta stroka odločena boriti se za izvedbo določb londonskega sporazuma. Pri tej borbi bomo imeli na svoji strani italijanske delavce in napredno ljudstvo v Trstu in v Italiji. Nato je kritiziral gradbeni načrt, ki predvideva 7 milijard lir in je nezadosten za tako velike potrebe. DZ je predlagala, naj se sezida vsaj 6.000 stanovanj v 4 letih, za kar bi bilo potrebnih 14 milijard lir. Prikazal je stanje delavcev pri SELAD; zahteval je, naj te delavce vključijo v koristna dela, zlasti v gradnjo stanovanj. V imenu stroke se je izrazil za pristop v SIDZ. Tov. **Lacchini** se je v imenu nameščencev trgovske stroke izrazil za vstop v SIDZ, ker so problemi italijanskih delavcev tudi naši problemi.

Tov. **Donadei** je prikazal težko stanje v Miljah, kjer je na 13.000 prebivalcev 600 brezposelnih, od teh 200 mladincev. Vladni načrt je za Milje nezadosten. Delavci se morajo boriti proti uvedbi italijanskega sistema pomoči brezposelnim, takozvani «polni zaposlitvi», kjer dobijo delavci komaj 600 lir dnevno, ter zahtevati najmanj 1.200 lir, kot jih dobivajo pri SELAD. Tov. **Kavčič**, gradbeni delavec, je imel pomisleke glede vstopa v SIDZ, češ da bi to pomenilo priznanje razdelitve STO kot dokončno. Sledil mu je tovariš **Marij Gerbec**, čigar intervencijo bomo v celoti objavili prihodnjič.

Zelo zanimiva so bila izvajanja o socialnih zavarovanjih, ki jih je podal tov. **Alceo Lucchesi**. Kljub temu da gre 36% mezde za razna zavarovanja so dajatve zelo slabe, tako pokojnine, zdravniška oskrba itd. Zato se je treba boriti, da delavci upravljajo svoje zadeve. Na tem je zainteresiranih v Italiji 16 milijonov delavcev in nameščencev, ki pričujejo socialna zavarovanja. Nastopiti je treba odločno proti nadizkoriščanju; značilno je, da nesreče na delu naraščajo, kljub temu da število ur zaposlitve pada. Nadaljevati je treba borbo za zvišanje pokojnin in invalidnin, ki so prenizke. Vstop v SIDZ bi koristil rešitvi teh vprašanj pri nas.

Za delavce ladjedelnice Sv. Marka je govoril tov. **Burli**, ki je povedal, da so tam imeli 35 zborovanj po oddelkih in pripravo kongresa. Nato je prikazal težko stanje v Arzenalu, ki imajo že od leta 1949 suspenzijske turnuse. Da se zboljšanje Trsta, mu je treba vrniti njegove ladje in linije, vesti prosto luko ter izvajati kontrolo nad IRI. Opozoril na nevarnost osnovanja fašističnih sindikatov CISNAL di v Trstu.

Tov. **Lauri** iz livarne Strojne tovarne se je izjavil za takojšen vstop v SIDZ ter je predlagal, naj se slovenskim delavcem izdajajo slovenske izkaznice. S priznanjem pravic Slovencem se bo utrdilo enotnost delavskih vrst. Tov. **Poggioni**, ki je govoril v imenu članov Delavske zveze v podjetjih ACEGAT, je za takojšnji vstop v SIDZ; ta predlog so prvi sprožili prav delavci tega podjetja. Zahteval je, da se morajo namestitve v ACEGAT vršiti brez diskriminacij, da morajo biti sprejeti tudi partizani. Dalje se bore, naj bodo v upravi ACEGAT tudi predstavniki DZ, naj se grade stanovanja za nameščence itd.

V imenu upokojencev je tovariš **Battich** utemeljeval potrebo vključitve v SIDZ predvsem tem, da so bili tržaški delavci že včlanjeni v to organizacijo, dokler je ni fašizem razpustil. Izkaznice morajo imeti tudi v slovenskem jeziku. Treba je okrepiti borbo, da bo Delavske zadruge vrnejo delavcem, ki so jih ustanovili, in so edini upravičeni lastniki. Nato je nastopil proti stališču tov. Kavčiča ter pozval vse prisotne gradbince, naj povedo svoje stališče o tem vprašanju.

Kot predstavnik delavcev

(Nadaljuje se na 4. strani)

SKLEP O PRISTOPU V S.I.D.Z.

Potem ko je izredni kongres Delavske zveze v Trstu, ki se je vršil v dneh 21. in 22. novembra 1954, proučil novo stanje, nastalo s prehodom področja pod upravo italijanske vlade, sklene, da zaprosi za pristop v Splošno italijansko delavsko zvezo ter da izvoli delegacijo, kateri daje pooblastilo, da se z gori imenovano Zvezo dogovori o načinu in pogojih tega pristopa.

Diskusija in sklepi

Politično-gospodarska resolucija

Izredni kongres Delavske zveze v Trstu, ki se je vršil v dneh 21. in 22. novembra 1954, da bi temeljito preučil stanje, ki je nastalo s prehodom področja pod upravo italijanske vlade, in da bi sklepal o akciji, ki jo je treba razviti za zadovoljivo rešitev vprašanj delavskega razreda, je vzel na znanje in odobrava poročilo Izvršne komisije.

1.

Kongres ponovno poudarja nenadomestljivo potrebo po demokraciji v vseh ustanovah in odrazih mestnega javnega življenja in po temu sledečemu svobodnemu posluževanju sindikalnih pravic in demokratičnih svoboščin tudi v notranjosti tovarn in na deloviščih. Osnovna zahteva sindikalne organizacije tržaških delavcev je popolno priznanje in spoštovanje narodnih pravih Slovencev na področju, upravljanem po Italiji, in Italijanov na področju, upravljanem po Jugoslaviji. Zato kongres določa, da mora imeti akcija organizacije za cilj dosego popolne in lojalne uveljavitve Spomenice o sporazumu, podpisane v Londonu dne 5.10.1954, in njenih prilog, s posebnim ozirom na Posebni statut, ki vsebuje pravila o zaščiti pravic narodnih manjšin ter obvezo vladnih oblasti, da se bodo ravnale po Vseobčni deklaraciji človeških pravic, sprejeti na glavni skupščini Združenih narodov dne 10.12.1948.

2.

Kongres potrjuje vse zahteve gospodarskega, moralnega in socialnega značaja, ki so bile sprejete na 5. kongresu Zveze v dneh 27., 28. in 29. junija 1954; z ozirom na resnost gospodarskega stanja pa smatra, da mora akcija stremeti predvsem za tem, da se doseže:

a) takojšnja in popolna uporaba nakazil, ki jih je v korist tržaškega gospodarstva odobril ministrski svet dne 14.10.1954;

b) vzpostavitev proste luke v skladu z določili od 1. do 20. člena VIII. priloge mirovne pogodbe z Italijo, kot je predvideno v 5. členu Spomenice o sporazumu s tem, da se odstranijo vse sedanje omejitve izvoza, vključno z Uradoma za kontrolo in za posebne licence, ustanovljenima po ZVU, ter z zloglasnim Battle Act;

c) sklicanje konference za tržaško pristanišče, predvideno v Spomenici o sporazumu, z udeležbo vseh zainteresiranih držav, vključno z Madžarsko Češkoslovaško in Poljsko in ne samo z Jugoslavijo, Avstrijo in Švico;

č) vzpostavitev predvojnih pomorskih prog in povrnitev ladij zlasti «Saturnia» in «Vulcania»;

d) nakazila primernih denarnih kreditov Javnim skladiščem za izvedbo ugodnejše tarifne politike;

e) ustanovitev proste cone, razširjene na vse tržaško ozemlje;

f) uvedba organskega načrta za gradnjo ladjevja, da se opremijo pomorske linije, ki bodo vzpostavljene, s sposobnimi in modernimi ladjami ter da se izboljšajo obstoječe linije;

g) izvedba velikega načrta javnih del, ki naj se po točnih navodilih usmerjajo v industrijski in trgovski razvoj;

h) takojšnji ukrepi, da se prebivalstvu Miljskih hribov, ki je zapustilo kraje, prepuščene Jugoslaviji, zajamčijo pogoji prebivanja in življenja v okviru miljske občine, ter večja pomoč istrskim beguncem;

i) posebni ukrepi za izboljšanje stanja obrtništva, male in srednje industrije ter poljedelstva; za slednje naj se ohranijo v veljavi določila posebnih ugodnosti, izdana po bivši ZVU;

j) ohranitev prejemkov, ki so sedaj v veljavi pri SELAD (Sekcija del za pomoč brezposelnim) in pri tečajih za poklicno usposobitev; izogniti se je treba znižanjem, ki bi ih prinesla s seboj mehanična uveljavitev italijanskih uredb o «polni zaposlitvi», pač pa je treba zahtevati uvedbo kolektivne delovne pogodbe pri SELAD;

k) bistveni dvig življenjske ravni delovnih ljudi s pomočjo izboljšanja strokovnih delovnih pogodb in povišanja mezd in plač.

3.

Priznavajoč odločilno važnost enotnosti delavskega razreda za uresničenje skupnih zahtev, pooblašča kongres Izvršno komisijo, da sestavi in izda poziv vsem tržaškim delovnim ljudem, naj vzpostavijo svojo enotnost.

Sovjetska zveza velika industrijska sila v svetu

V industrijskem razvoju je že pred drugo svetovno vojno prekosila Nemčijo, Veliko Britanijo in Francijo - Z drugo petletko prekosila v razvoju mehanične industrije vse evropske dežele - Leta 1953 izdelanih 38 milijonov ton jekla - V proizvodnji električne energije na drugem mestu v svetu

Velika socialistična revolucija, ki je bila izvedena pred 37 leti v Rusiji, predstavlja začetek velikanskih socialnih preobrazb. Z nacionalizacijo zemlje, velike industrije, prevozov, zunanje trgovine, ki je bila izvedena že v prvih mesecih sovjetske oblasti, so bili stari proizvajalni odnosi zamenjani z novimi, to je z odnosi bratskega sodelovanja in medsebojne socialistične pomoči med delavci, ki so se osvobodili izkoriščanja.

Odnosi socialistične proizvodnje so odprli brezmejno polje razvoju proizvajalnih sil. V zelo kratki dobi je dosegla Sovjetska zveza velikanske uspehe v razvoju industrije. Leta 1940 je industrijska proizvodnja narasla za 8,5 krat v primeri z letom 1913. V istem razdobju se je proizvodnja velike industrije povečala za skoro 12-krat, težke industrije pa za 16-krat. Iz zaostale dežele je je Sovjetska zveza spremenila v deželo, ki je stala kmalu v prvih vrstah; iz agrarne dežele je nastala mogočna industrijska dežela, ki je po svojem industrijskem razvoju presegla že tik pred drugo svetovno vojno evropske, industrijsko najbolj napredne dežele, kot Nemčijo, Veliko Britanijo, Francijo in prešla tako na drugo mesto v svetu.

Montažni oddelek tovarne traktorjev v Minsku

Izvajajoč dosledno socialistično industrializacijo je SZ ustvarila mogočno težko industrijo, ki je zagotovila preobrazbo vsega nacionalnega gospodarstva na podlagi moderne tehnike in tehnično-gospodarsko neodvisnost dežele. Na težko industrijo, ki je podlaga miroljubnega gospodarstva SZ, odpade približno 70 odst. celotne industrijske proizvodnje Sovjetske zveze.

S posebno naglico se razvija mehanična industrija. Pred zaključkom druge petletke (1933-1937) je bila SZ na prvem mestu v Evropi, kar se tiče razvoja mehanične industrije. Že takrat je presegla vse dežele v svetu v pogledu proizvodnje lokomotiv, poljedelskih strojev in kombajnov. Kar se tiče modernih tehničnih naprav industrije in kmetijstva, je SZ presegla Združene države in druge kapitalistične dežele. Dočim je leta 1940 proizvajala 84 vrst strojev in kmetijskega orodja, je leta 1950 proizvajala 222 vrst navedenih strojev in potrebščin. Posebna pozornost je bila posvečena strojem za mehanizacijo težkih del, ki zahtevajo veliko število delovne sile. Po vojni je bilo načrtovanih in izdelanih približno 500 do 550 vrst novih strojev z visoko zmogljivostjo. Uspehi socialistične industrializacije so nerazdružno povezani s pridobitvami sovjetskega kovinarstva. Sovjetska zveza ima neizmerne rezerve železnih rudnin in je v tem pogledu na prvem mestu v svetu. Na prostranem ozemlju ZSSR obstajajo velika ležišča premoga za koksiranje, mangana in drugih rudnin, ki so neobhodno potrebne za razvoj siderurgije. Velike mehanizirane kovinske tovarne so z izkoriščanjem teh ogromnih rezerv proizvajale v letu 1953 približno 38 milijonov ton jekla in s tem presegle skupno proizvodnjo Anglije, Francije in Belgije.

V sovjetskem režimu se je povečala tudi proizvodnja bakra, svinca in cinka. Ustvarjene so bile v celoti industrije aluminija, magnezija, nikla in drugih proizvodov neželeznega kovinarstva.

V dobi strojev in motorjev je izredne važnosti industrija goriva kakor tudi električne centrale, ki dobavljajo vsem sektorjem nacionalnega gospodarstva različne vrste goriv in električno energijo. Sovjetska država posveča izredno skrb za razvoj industrije goriva in gradnjo električnih central. Dočim je predstavljala proizvodnja premoga v Rusiji 1913 leta komaj desetino angleške, proizvaja danes Sovjetska zveza desetine milijonov ton premoga več kot Anglija.

Kar se tiče proizvodnje električne energije, je Sovjetska zveza na drugem mestu v svetu, dočim je bila caristična Rusija šele na petnajstem. Na podlagi dosezenih uspehov v težki industriji se organizira močan porast proizvodnje predmetov široke potrošnje. V ta namen se posveča velika pažnja nadaljnjemu razvoju kmetijstva, ki dobavlja živila prebivalstvu in surovine lahki ter prehrambeni industriji. V teku pete petletke se je izkazalo, da je mogoče razvijati lahko in prehrambeno industrijo še hitreje, kot je bilo prvotno v načrtu. Zato bo na podlagi dosedanjih ukrepov dosegla proizvodnja predmetov široke potrošnje že letos tisto raven, ki je bila po petletnem načrtu predvidena za leto 1955. To pomeni, da je bila peta petletka izvršena še pred določenim rokom, kar se tiče proizvodnje predmetov široke potrošnje.

L. OPATSKI
kandidat za gospodarske vede

Čitajte, širite, podpirajte «DELO»

Plezalna tura v gorovju Pamirja

VPRAŠANJE KI ZANIMA VSE TRŽAČANE

KAJ JE PROSTA CONA

Vprašanje proste cone vzbuja veliko zanimanje v najrazličnejših tržaških krogih. Tudi delavci se sprašujejo, še posebno kar se tiče njenega delovanja in o posledicah, ki bi jih taka cona imela glede na kupno moč njihovih plač in razvoja zaposlitve.

Predvsem je treba pripomniti, da ima prosta cona svoj pomemben precedent v Prosti luki, ki jo je ustanovil v Trstu leta 1719 Karel VI in je prinesla našemu mestu precejšnjo blaginjo. Ukinjena je bila leta 1896.

Kot primer proste cone naj navedemo Zader, kjer je bila slednja ustanovljena in se je Tržačani gotovo še spominjajo. V prosto cono sta spadala razen mesta Zadra še otoka Lastovo in Pelagruž.

Kaj je torej prosta cona? Prosta cona se smatra določeni del ozemlja, ki se nahaja navadno ob obali ali pa ob mejah nacionalnega ozemlja in je zaradi vrste gospodarskih razlogov notranjega in mednarodnega značaja postavljeno izven carinskih meja. To pomeni, da je uvoženo blago ali blago, ki se proizvaja v tej coni oproščeno plačevanja vrste različnih dajatev državi, kot n. pr. carine, trošarinskega davka, obmejnih dodatnih davščin, davka na poslovni promet (IGE) ter davka na surovine, ki jih uporabljajo v industriji.

Z ustanovitvijo proste cone bi prišlo do vidnega znižanja cen nekaterih življenjskih potrebščin široke potrošnje, kot kave, sladkorja, tobaka, alkohola in alkoholnih pijač kakor tudi vsega uvoženega blaga. Življenjski stroški bi se na ta način precej znižali. Saj je potrošnik v Zadru n. pr. prihranil na življenjskih stroških od 20 do 30 odst.

Prosta cona pa bi imela svoje ugodnosti predvsem, kar se tiče večje zaposlitve delovne sile. Svoboden promet blaga v mestu ali celo v vsej coni bi znatno znižal stroške posredovanja tržaških trgovcev v mednarodnem trgovanju. Tako bi se povečal ne samo čisti tranzit blaga kot tak, marveč tudi indirektni tranzit, to je tista vrsta mednarodne trgovine, ki je prinesla Trstu blaginjo in po kateri je postal po svojem trgovanju z lesom, kavo, zelenjavo, sadjem, začimbami itd. ena izmed najbolj poznanih luk v Evropi. Pojačenje trgovskega prometa bi vplivalo pozitivno na razvoj plovbe, ladjedelniške gradnje in, kot posledica, še na druge sektorje trgovine in obrtništva.

Tudi kar se tiče razvoja industrije, bi imelo mesto svoje ugodnosti, v kolikor bi se seveda izdali ukrepi, kot so veljali za prosto cono v Zadru. V okviru proste cone bi bili stroški proizvodje nižji in sicer zaradi cenejšega življenjskega standarda in nižjih cen goriv in surovin. Z ustanovitvijo proste cone se je v Zadru namreč povečalo število zaposlene delovne sile za približno 1.500 enot, to je za 10 odst. od vsega prebivalstva, upoštevajoč, da je imel Zader takrat 16.000 prebivalcev.

Ko govorimo o prosti coni ne smemo seveda pozabiti ugodnosti, ki bi jih imelo od tega naše kmetijstvo. Naš kmet bi lahko dobil na tukajšnjem trgu cenejša semena, stroje, orodje, umetna gnojila in vse druge potrebščine, ki bi bile oproščene carine in drugih davščin. Kot posledica bi se tako znižali proizvodni stroški pridelkov in s tem bi se kmet uspešno zavaroval pred vsako tujo konkurenco. Ustanovitev proste cone odpira torej tudi tukajšnjemu kmetijstvu najboljše pogoje razvoja in zato so naši kmetovalci zelo zainteresirani, da skupno z drugimi sloji podprejo z vsemi svojimi silami zahtevo za ustanovitev proste cone.

V vseh trgovskih krogih našega mesta si namreč vedno bolj utira pot splošno mnenje, da bi imelo tržaško gospodarstvo velike koristi od ustanovitve proste cone.

Mošusovi voli na Alaski

Črede divjih mošusovih volov, katerih je svoj čas mrgolelo po širnih predelih Alaske, bodo verjetno v doglednem času spet obljudile te kraje. V velikem zaščitnem parku za divjačino na otoku Nunivak črede mošusovih volov stalno raste. Ko bo črede prilično velika, bodo vole izpustili na posebno izbrana področja, kjer so že svoj čas bivali.

Črede teh divjih volov na Alaski so svoj čas skoraj iztrebili lovci, ki so iskali to vrsto divjačine zaradi okušnega mesa in dragocenega krzna. Kitolovci pa so lovili te vole na področjih, ki so bili dosegljivi z morja.

Na Nunivaku so začeli gojiti čredo mošusovih volov leta 1930. Poskušali so rediti te divje vole tudi v trgovskem obsegu na velikih kmetijah, vendar se je to izkazalo za neizvedljivo.

Vesti iz Jugoslavije

USPEHI V AJDOVŠČINI

Tekstilna tovarna v Ajdovščini, ki je obstojala še iz leta 1825, je po prvi svetovni vojni začela propadati. Po osvoboditvi NOV je predilnica bila v razdejanem stanju. Prebivalci Ajdovščine in okoliških vasi so želeli tekstilno tovarno obnoviti. Da bi dosegli svoj namen so poslali vladi LRS več prošenj. Vlada je prošnje preučila in konec leta 1948. odločila, da se postavi tkalnica z imenom «Tekstilna tovarna v Ajdovščini». Sedaj pa bodo v Ajdovščini gradili novo predilnico, čigar poslopje bo 210 metrov dolgo in 42 metrov široko. V njej bodo namestili nič manj kot 22.000 vreten.

(«Slovenski Jadran» 5.XI.54)

637 OTROK NE OBISKUJE SOLE

Kot stalen problem se je tudi letos pojavilo vprašanje neobiskovanja šoloobveznih otrok šolskega pouka. Samo v občini Tošiči ne obiskuje šolo 266 otrok, v občini Srebrenik 187, v ljupunički občini 184 otrok, čeprav so vsi vpisani. Glavno krivdo za neobiskovanje šole je pripisati članom Socialistične zveze, ki ne posvečajo dovolj kontrole nad učenci. Zalosten je primer, da tudi starši ne pošiljajo svojih otrok v šolo, kljub temu, da so nekateri aktivni člani raznih organizacij, celo člani občinskega odbora v Gnojnici.

(«Oslobodjenje» 26.X.54)

ZA UVELJAVITEV 7. ČLENA SPOMENICE O SPORAZUMU

TRGOVSKI OBMEJNI PROMET doprinos za rešitev krize

Koristi bi imela predvsem mala industrija in obrtništvo - Važnost 5. člena Spomenice - Vzpostaviti je treba na široki podlagi "malo obmejno trgovino" Kaj predlaga Trgovska zbornica na Reki - Mnenje jugoslovanskega tiska

Londonski sporazum med Italijo in Jugoslavijo ima brez dvoma tudi svoje pozitivne strani za tržaško gospodarstvo. Ena izmed glavnih je razvidna iz 5. člena, ki obvezuje italijansko vlado, da vzpostavi v Trstu prosto luko in to v skladu z določbami mirovne pogodbe. Znatne važnosti pa je tudi 7. člen in njegova uveljavitev bo prinesla nemalo koristi nekaterim izmed najbolj prizadetih sektorjev krajevnega gospodarstva. Navedeni člen predvideva začetek pogajanj med Italijo in Jugoslavijo v roku dveh mesecev po odobritvi Londonskega sporazuma, da se doseže sporazum o ureditvi krajevnega prometa in ki naj vsebuje tudi olajšave za kretanje prebivalstva obeh con preko nove demarkacijske črte, po kopnem, po morju, za normalno trgovsko in drugo dejavnost kakor tudi za prevoze in zveze. Ta sporazum se bo nanašal na Trst in bližnjo cono. V pričakovanju njegove uresničitve pa bi morale oblasti podvzeti primerne ukrepe za olajšanje krajevnega prometa.

Izvajanje 7. člena je velikega pomena ter v interesu prebivalstva obeh področij in sicer ne samo glede osebnega prometa, marveč tudi glede blaga. To zanima še posebno malo industrijo in obrtništvo.

Važnost teh dveh sektorjev gospodarstva nam prikazujejo že samo nekateri podatki. V zvezi male industrije je vpisanih 741 tvrdk z 9300 nameščenci, v Zvezi obrtnikov pa je vpisanih 4950 tvrdk s približno 5000 nameščenci, poleg lastnikov. Navedeni kategoriji sta bili po drugi svetovni vojni resno prizadeti, predvsem zaradi celotne izgube pokrajinskega tržišča, ki ga je predstavljala Julijska krajina, priključena po vojni k Jugoslaviji, na katero se je stekal precejšen del proizvodov male industrije in obrtništva v zameno za kmetijske in gozdne proizvode. Razen tega sta bili navedeni kategoriji prizadeti zaradi odmanjkanja dela v ladjedelnicah, ki so predstavljale vedno zelo važen faktor, bodisi kar se tiče dobav pohištva, opreme potniških ladij, kakor tudi za dobave barvil, navtičnih instrumentov itd.

Iz gornjih razlogov, kakor tudi iz še drugih stranskih, sta mala industrija in obrtništvo životarili dolgo vrsto let ter životarita še danes. Vse dosedanje intervencije in zahteve za izboljšanje tega stanja niso obrodile pozitivnih rezultatov. Prizadeti so prejeli samo parkrat nekaj pomoči, ki pa je bila nezadostna in je zgledala skoro kot nekaka skrbstvena podpora.

V novem položaju, ki je nastal s prenehanjem ZVU in podpisom Londonskega sporazuma pa obstajajo potrebni elementi za dokončno rešitev trajne krize malih podjetnikov. Ti elementi se nahajajo v navedenem členu sporazuma. Če se bo člen izvajal z zadostno širino, bo lahko vsaj delno — če ne v celoti — odprl vsa vrata tistega pokrajinskega tržišča, ki je bilo po vojni smatrano kot definitivno izgubljeno. To se bo lahko doseglo z vzpostavitvijo v čim širši meri takozvane «male obmejne trgovine».

Ta vrsta trgovine obstaja v izmenjavi proizvodov iz obmejnih krajev. Obsežnost con, iz katerih so proizvodi dopuščeni za izmenjavo, se določa sporazumno med zainteresiranimi strankami. Čim širše bodo te cone, tem večja bo izmenjava blaga. Na vsak način pa preko gotovih omejitev ni mogoče iti, ker bi se drugače sploh ne moglo več govoriti o obmejnem blagovnem prometu. Odbor Trgovske zbornice na Reki je pred kratkim predlagal, naj bi cone za obmejni blagovni promet med Italijo in Jugoslavijo segale v globino 15 km od meje, kar je običajna mednarodna praksa. Tako omejene cone pa so nezadostne za dobro uspevanje obmejnega trgovskega prometa. Na vsak način ni ta mera obvezna in zainteresirane države lahko določijo po svojih potrebah širšo. Jugoslovanski tisk izraža s svoje strani mnenje, da bi se normalni obmejni promet razširil ter da bi se vključil v bodoči trgovski sporazum med Italijo in Jugoslavijo tudi dogovor, ki je bil sklenjen med beograjsko vlado in ZVU pred prevzemom uprave našega področja s strani Italije. Kakor znano, se je ta sporazum nanašal na trgovske izmenjave med Trstom in Jugoslavijo.

V interesu Trsta je, da bo obmejni blagovni promet postavljen v čim širšem obsegu. S tem ne bo sicer dokončno rešeno vprašanje vzpostavitve pokrajinskega tržišča, toda kljub temu bo to znaten doprinos.

Da bo dobilo delovanje malih trgovskih podjetnikov, in razen teh tudi delovanje vseh aktivnih elementov proizvodnje, to je vsega mesta, trdno in trajno podlago, so potrebni še drugi ukrepi. Med temi se postavlja tudi vprašanje ustanovitve proste cone za vse ozemlje. Sicer je to povsem drug problem, ki ga bo pa treba čimprej načeti.

Dr. FERDI ZIDAR

Zdravljenje emfizema

Dr. Orville L. Hastings, kalifornijski specialist za osteopatiko, poroča da je možno ozdraviti več kot 85% vseh primerov emfizema v prvih in zmernih stopnjah (emfizem — nakiplost pljuč) z modernimi sistemi mehaničnega pritiska, z osteopatičnim zdravljenjem in antibiotiki. Dr. Hastings je pri tem opisal načine zdravljenja bolnikov, ki trpe zaradi astme, bronhialnih vnetij in okužb, z aparatom, ki mu pravijo Bennettova cev. Ta povzroča pozitivni pritisk v pljučih, poveča vdihavanje kisika in iztiska sluz.

Na kongresu Zveze komunistične mladine, ki je bil pred dvema tednoma, se je predstavil s svojimi udarnimi pesmimi splošno znani pevski zbor iz Sv. Križa.

ZA NAŠE KMETE

Nekaj o vrtnarstvu

(Nadaljevanje in konec)

Gnoj, posebno tedaj ko ni še popolnoma uležan ne more nuditi rastlinam redilnih snovi, ki jih vsebuje čim je podkopan. Zaradi tega moramo podkopati hlevski gnoj že jeseni. Le tako bomo gotovi, da bodo redilne snovi, ki jih vsebuje gnoj, uporabne za rastline, ko začnejo poganjati ob prvih toplejših pomladanskih dneh.

Zemlja, in tu mislimo na rodovitno plast zemlje, ni enostavna zmes peska, ilovice in še par drugih mineralnih snovi. Zemlja je živo bitje. Do tega zaključka pridemo, če pomislimo, da v vsakem gramu prsti lahko naštejemo več milijonov glivic, alg in drugih drobnih bitij živalskega in rastlinskega izvora. Vsa ta živa bitja, ali vsaj večina, so koristna, ker spreminjajo organske snovi, neužitne za rastline, v enostavne kemične snovi, ki so neobhodno potrebne za rast in razvoj rastlin.

Da omogočimo koristno delo teh milijonov nevidnih živih bitij, ki neprestano delujejo v našo korist, moramo izročiti pravočasno zemlji organska gnojila, kot n. pr. hlevski gnoj.

Pravilno gnojenje izvršimo z gnojem, ki je bil skrbno nakopičen za dobo dveh ali treh mesecev. Še neizdelan gnoj bomo rabili le tedaj, ko hočemo doseči rahlo zemljo. Svež gnoj bomo lahko podkopali le zgodaj jeseni, tako da bo za pomlad že popolnoma izdelan.

Hlevski gnoj vsebuje vse potrebne snovi za prehrano rastlin. V glavnem vsebuje gnoj dušik, v znatni meri tudi fosfor, kalij, apno in še druge prvine, ki so zelo koristne posebno za vrtne rastline.

Dober gnoj ima v 1000 kg: 5,4 dušika, 2,5 fosforjeve kisline, 6,2 kg kalija in 7 kg apna. Iz tega vidimo, da je hlevski gnoj najpopolnejše gnojilo.

Pred umetnimi gnojili ima hlevski gnoj še to prednost, da nudi rastlinam tudi ogljikov dvokis, ki ga vsrkavajo v obliki plina potom zelenih rastlinskih delov in posebno potom listov. Ogljikov dvokis je plin, ki ga vsebuje zrak v neznatni meri, je pa neobhodno potreben za življenje rastlin. Ko v zemlji zaradi delovanja raznih glivic gnoj razpada, se sprosti tudi ogljikov dvokis, ki gre v zrak in v dotiko z rastlinskimi listi, ki ga tako lahko užijejo.

Hlevski gnoj je in bo vedno ostal najboljši vseh gnojev. Zavedati se moramo važnosti pravočasne uporabe in pravilnega kopičenja in ravnanja z gnojem. Pomniti pa moramo, da gnoj lahko nadomestimo vsaj delno z kompostom, o katerem smo že pisali v našem listu. O važnosti in pripravi komposta pa bomo še pisali. Pozabiti ne smemo, da umno vrtnarstvo zahteva tudi uporabo raznih umetnih gnojil, kot dodatek organskemu gnojenju s hlevskim gnojem. Gnojenju z umetnimi gnojili bomo posvetili poseben članek v eni izmed prihodnjih številk našega lista.

Nagraditev vzornih kmetovalcev

V četrtek prejšnjega tedna so bile na sedežu Trgovske zbornice razdeljene nagrade in diplome kmetovalcem, ki so se udeležili vinarskega natečaja in natečaja za izboljšanje živinoreje in hlevov.

Nagrajeni so bili naslednji kmetovalci:

V natečaju za dobro kletarstvo in vinarstvo je dobila diplomo in zlato kolajno Anna Sergas-Basco, diplomo in zlato kolajno pa uprava posestva grofa Turn Taxisa ter Pietro De Angeli; diplomo in kolajno so dobili Valentin Savi, Valentin Jercog, Anton Grahonja, Peter Parovel, Karel Stolfa in Bruno Pirc; kolajno in 25.000 lir nagrade je dobil Icilio Seppilli; 15.000 lir so dobili: Josip Mahnič, Edvard Furlani, Mario Lenardon, Just Vodopivec in Anton Ražem; 10.000 lir nagrade so dobili: Karel Legiša, Giovanni Zuccoli, Krištof Košuta, Jože Sancin, Karel Kralj, Viktor Zobec, Jakob Zerjal, Josip Strajn in Josip Jercog; 5.000 lir nagrade so dobili: Josip Lovrihа, Giuseppe Santi, Anton Cok, Justina Starc vd. Rupel, Mario Montagna, Anton Rudetič, Anton Briščak, Anton Milič, Pietro Marassi, Josip Smotlak, Vincenc Samec, Ivan Kocjan, Viktor Košuta, Josip Starc, Josip Bolčič, Ljubomir Kumar in Josip Bukovec.

V natečaju za zboljšanje in vzdrževanje hlevov je dobila nagrado 50.000 lir škofijska menza, 40.000 lir Miha Kuret in Angela Kodram; 30.000 lir so dobili Josip Kocjan, Josip Pertot in Josip Legiša; 25.000 lir sta dobila Just Gombač in Just Kalc; 20.000 lir je dobil Josip Sancin 15.000 lir so dobili Lovrenc Družina, Ivan Maver, Just Terčon in Marija Tretjak vd. Košuta; 10.000 lir je dobil Ivan Kocjan; 7.500 lir pa je dobil Josip Košuta.

Za zboljšanje in higiensko vzdrževanje hlevov in živine sta dobila 10.000 lir nagrade Albert Stepančič in Peter Petaros; 7.000 lir so dobili Valentin Jercog, Josip Strajn in inž. Ernesto Cohen; po 5.000 lir nagrade so dobili še škofijska menza, Anton Milič, Franc Luxa, Josip Bukovec, Josip Starc, Josip Kralj, Angel Legiša, Emil Gustin, Stanislav Cok, Vincenc Gregorič, Franc Bandel, Albin Križmančič, Lovrenc Bandel, Anton Ražem, prof. Vincenc Seri, Andrej Starc in Ivanka Kumar por. Cotič.

Povečanje izvoza riža iz Burme

Burma je v prvi polovici letošnjega leta izvozila okoli 760.000 ton riža, za 15 odstotkov več kot v istem lanskem obdobju. Vendar je dosegel izvoz riža v drugem četrtletju le 355.000 ton, medtem ko je bil lani v istem času 392.000 ton.

Petdesetletnica nabrežinske stavke

Prav te dni poteka 50 let od začetka ene najdaljših stavk delavskega gibanja ne samo na Tržaškem, temveč, lahko trdimo, vse takratne Avstrije. Kamnoseki iz Nabrežine so stopili v stavko zadnjo soboto novembra 1904 in se vrnili na delo 10. aprila 1905, to je pravi, da so stavkali štiri mesece in pol.

V stavko so jih prisilili delodajalci, ker so hoteli razveljaviti pogodbo, ki so jo podpisali skupno s sindikalnim odborom in je imela veljavo do leta 1906. Med drugim je pogodba vsebovala, da delodajalci ne smejo vzeti na delo nobenega delavca, ako ni organiziran v strokovno organizacijo. Prav to je delodajalce najbolj oviralo, da niso morali izkoriščati po svoji volji zaposlene delavce; vsako stvar so morali obravnavati s predstavniki strokovne organizacije. Gospodarji so izkoristili sezono, ko delo v kamnolomih nekoliko poneha. Po delavnicah so razobesili novo pogodbo, ki naj bi jo vsak posamezni delavec podpisal; strokovne organizacije pa ne pripozna. Delavci so bili enotni in so se dobro zavedali, kaj jim vse prinaša strokovna organizacija, zato so z vso odločnostjo zavrnili manever delodajalcev. Zbrali so se na velikem shodu ter odločili, da stopijo v stavko. Dobro so se zavedali, da bo borba težka, toda druge poti ni bilo. Tako-le piše delavski časopis iz tiste dobe: «Občudovanja vredna je borba, ki se je pričela in se nadaljuje, ne za takojšnje izboljšanje, temveč za zbrambo osnove vseh izboljšanj in za zaščito dostojanstva proletarske organizacije».

Stavkajoči delavci so uživali vso solidarnost in pomoč vse Avstrije in celo iz Amerike in Švice so jim nudili pomoč v denarju. Toda število stavkajočih je bilo veliko, preko 3.000, tako da je bil delež pomoči za vsakega posameznega delavca zelo majhen. Mnogo jih je šlo na delo h kmetom, da so dobili za skromno hrano; drugi so si poiskali dela drugod.

V pomoč delodajalcem za nabiranje stavkokazov je bil tedanji nabrežinski duhovnik Cargo, ki je imel pri tem nehvaležnem delu le malo sreče. Na delo so se vrnili, ko so delodajalci zagotovili, da bodo sindikalno organizacijo upoštevali in spoštovali.

V Nabrežini še dandanes živijo stari kamnoseki, ki so se udeležili te stavke. Eden izmed voditeljev stavke je še živeči Cimador. Enotnost Slovencev in Italijanov, solidarnost, trdna vera v strokovno organizacijo, velik razredni čut so bile vrline nabrežinskih kamnosekov. Te dediščine naj se naši kamnoseki in vsi tržaški delavci oprimejo, ki je istotako potrebna kot takrat, da bomo uspeli v naših današnjih borbah in bomo ostali vredni nosilci naprednih idej naših očetov.

Alojz Markovič-Zvonko

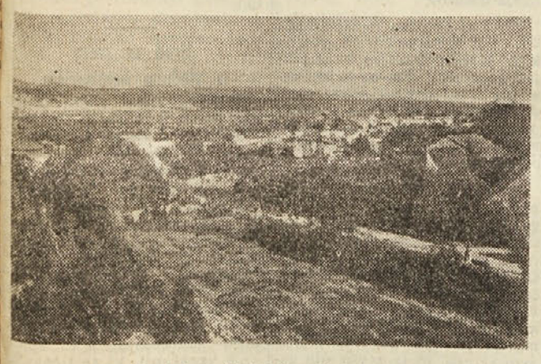

Pogled na Nabrežino iz leta 1900

KSAVER MEŠKO

ČUDOVIT SLUČAJ

28. oktobra je šla skoroda neopazno mimo nas važna obletnica rojstva slovenskega kulturnega delavca, pisatelja in dramatika Ksaverja Meška. Slavljenec se je rodil v Ključarovcih nad Ormožem pred 80. leti. Solal se je v Ptuju in Celju, kasneje pa v Mariboru in Celovcu. Postal je duhovnik ter služboval na Koroškem. Zaradi svojega narodnega delovanja se je silno zameril tamkajšnjim nemškutarjem. Zato se je moral izseliti v Jugoslavijo. Za časa nemške okupacije pa je živel na Hrvaškem, nekaj časa v Beogradu in nato v Stični na Dolenjskem. Danes je župnik in dekan na Selih pri Slovenjem Gradcu.

Meško piše pesmi, romane, novele, povesti, črtice, drame in mladinske povesti. V svojem dolgem življenju je mnogo napisal. Že prvi roman, ki ga je izdal leta 1897, je vzbudil veliko pozornost. Sodeloval je pri različnih revijah in listih, pri Mohorjevi družbi, Slovenski matici, pri «Domu in svetu» itd. Odlikuje se zlasti kot odličen stvaritelj podob iz kmečkega življenja, s posebnim ozirom na Koroško. Cesto v svojih delih izpoveduje globoko domovinsko ljubezen ljudi, ki so se odtrgali od rodne grude, ali pa so bili iz nje pregnani in so morali iti v daljnji svet.

* * *

Tam doli v moji čudoviti dolini, a že onstran Drave, na Hrvatskem, sta živela ob svojem času dva vlastelina*): preblagorodni in prevzvišeni gospod Nemanič ter velecenjeni in zelo spoštovani gospod Piverič. Njuna dvorca sta bila dobri dve uri vsaksebi. Gospoda vlastelina sta živela v iskrenem prijateljstvu in sta kaj rada zahajala drug k drugemu v goste. Zakaj gostiti se jima je bilo najljubše opravilo.

In glej, prigodilo se je, da sta gospoda poletnega dne zopet zahrepenela drug po drugem. Zapovedala sta, naj zaprežejo, in se odpravila. Vozila sta sama; hlapci so jima bili pri takih izletih le napoti, zato sta jih puščala doma.

Približno na pol pota med dvorcema je stala — in še stoji — dolga hrvatska vas. Na vsakem koncu je imela veliko gostilno za boljše domačine in imenitnejše potnike; za vsakdanjo Adamovo deco je točil sredi vasi bogat sin Abrahamov *) špirit, pomešan s slabo vodo.

Do te vasi sta se srečno pripeljala preblagorodni in prevzvišeni gospod plemeniti Nemanič in velecenjeni, zelo spoštovani gospod Piverič. A dan je bil vroč. In domislila sta se plemenita gospoda, da bi ne bilo napak, če bi se malo odpočila in okrepčala za nadaljnjo pot. Tako je zavozil plemeniti gospod Nemanič na dvorišče južne gostilne, gospod Piverič pa je počastil krčmo na nasprotnem koncu. Naročil si je bokal ljutomerčana*) in svinjsko pleče za prigrizek. Sedel je pod lipo na vrtu. Zamislil se je globoko v gnjat in starino. Krčmar mu je uslužno postregel še z drugim in tretjim vrčem, zakaj dan je bil vroč in gost plemenit. Zato ni slišal, ko je drdral mimo voz gospoda pobratima, ki se je oteščal poprej in odrinil prvi dalje. Končno je bil glad potolažen, žeja tudi in gospod Piverič je stopil v kočijo.

Pripeljala sta se vsak v sosedni dvorec. A tam sta zvedela, da iščeta ob istem času drug drugega. V prvem hipu ju je popadla jeza, ali brž sta se gromko zasmejala.

«Kako čuden slučaj!»

Postregli so jima po stari vlastelinski navadi z vrči vina in pečenimi puranii. Proti večeru je pogledal gospod plemeniti Nemanič s kalnim očesom skozi okno na cesto: «Gospodarja ni in ga ni. Gotovo me čaka na mojem domu... Hej, momci, naprezite!»

Noč je bila topla, tiha in sanjava, tako čudovita, da je uspavala plemenita vlastelina na mehkih kočijskih blazinah. Spala sta trdno in v brezskrbni zavesti, češ, konjiča sta pametna, brez voditelja najdeta domov in cesta je ponoči prazna. Blizu tiste vasi s krčmami sta se voza srečala. In vedo naj sveta nebesa, kaj je bilo tisto noč konjem, da se niso izognili lepo in pošteno, kakor bi se spodobilo plemenitim vlastelinskim črncem, ker glej, kočiji sta se zadeli in zaječali. Konji so se vznemirili, potegnili so močneje in že sta ležala vozova v cestnih jarkih, vsak v svojem.

Nenadoma in v neprijetnem presenečenju sta se zbudila plemenita gospoda. «Oj durak*) kmetski!» je kričal prevzvišeni gospod Nemanič ter ječe kobacal izpod kočije; «kožo ti potegnem čez glavo!» Podobno je rentačil spoštovani gospod Piverič ter iskal bič, da bi naklestil nepazljivega voznika.

Naposled se izmotata plemenita in res vse časti vredna gospoda vlastelina izpod voz in stopita na cesto s trdnim sklepom, da drug drugega po zasluženju kaznujeta. A kako se zavzameta, ko se spoznata v srebrnem mesečnem svitu! Oba vzklikneta hkrati: «Kak čudovit slučaj, prijatelj dragi!»

*) Vlastelin — graščak; Abrahamov sin — žid; ljutomerčan — vino iz ljutomerske okolice, durak — bedak (beseda je ruska).

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

Kongres Delavske zveze

(Nadaljevanje z 2. strani)

uradnikov rafinerije Aquila je govoril tov. **Coloni**, ki je povedal, da je petrolejska industrija edina, ki v povojni ni občutila krize. Toda čeprav je v Aquili proizvodnja zelo narasla, se je število zaposlenih zmanjšalo. Zato je treba voditi borbo proti nadizkoriščanju. Cistilnica Standard likvidira produkcijo in bo imela samo še skladišče. Z italijanskimi delavci so že doslej vodili številne uspešne bitke in je zato za vstop v SIDZ. Tov. **Battini** je za pristop v SIDZ, vendar pod pogojem, da tržaška podružnica ohrani najširšo avtonomijo. Tov. **Klun** iz Sv. Roka pa ni za takojšen pristop. Tov. **Kovačič** iz Sv. Ivana je poudaril potrebo enotnosti delavskega razreda ter je poděrtal, da nas bodo v naših trdih borbah podprli delavci vsega sveta, posebno še socialističnih dežel.

V sredo diskusije je prišla žalostna vest o nenadni smrti velikega borca za mir, sovjetskega predstavnika v OZN tov. Višinskega. Predsedujoči tov. Gombač se je v ganljivih besedah spomnil velikega pokojka in njegovih izrednih zaslug za ohranitev miru v svetu. S kongresa je bila poslana sovjetskim sindikatom sožalna brzojavka, v kateri tržaški delavci izražajo vsemu sovjetskemu ljudstvu svojo globoko žalost nad veliko izgubo.

Po zaključeni diskusiji sta na kratko spregovorila o koristi vstopa v SIDZ za tržaško delavstvo tov. **Sema** in **Radich**, ki sta podčrtala tudi potrebo široke politike pritegnitve vseh poštenih delavcev v močno sindikalno organizacijo. Izrazila sta tudi svojo trdno prepričanje, da bo pristop v SIDZ okrepil našo organizacijo v Trstu.

Po poročilu tov. Cattonarja za verifikacijsko komisijo, po katerem je prišlo na kongres 330 delegatov, se je pričelo glasovanje o resolucijah. Politično-gosopdarska resolucija je bila odobrena z vsemi glasovi razen enega vzdržanega. Druga resolucija o pristopu v Splošno italijansko delavsko zvezo je bila sprejeta z ogromno večino; le devet delegatov je glasovalo proti. V delegacijo Delavske zveze, ki naj se v Rimu dogovori o pogojih in načinu pristopa v SIDZ, so bili izvoljeni tovariši Radich, Gombač, Ferreri, Poggiolini, Kranjec, Burlo, Muslin in Donadel. Soglasno so bili sprejeti še: resolucija proti povišanju najemnin ter dva protesta proti terorju v Perziji in proti odlikovanju fašističnega velezločinca Collottija. Po nekaj vzpodbudnih besedah tov. Gombača se je zaključil izredni kongres Delavske zveze ob skupnem petju delavske himne.

Umrl je oče tov. Nell Cattonar

Iz Amerike je prišla te dni žalostna vest o smrti tov. Izraela Amterja, očeta tovarišice Nell Cattonarjeve, ki je že več let bolehal. Umrl je v visoki starosti 75 let. Tov. Amter je bil med ustanovitelji socialističnega gibanja v Ameriki ter je pozneje požrtvovalno sodeloval tudi pri ustanovitvi Komunistične partije. Zaradi svoje predanosti stvari delovnega ljudstva je bil neštetokrat preganjan in zaprt. S svojim delom med ljudstvom si je pridobil zaupanje in spoštovanje tako, da je na volitvah leta 1936 prejel 105 tisoč glasov kot kandidat KP za parlament.

Težko prizadeti tovariški družini Cattonar izreka uredniški kolektiv «Dela» svoje iskreno sožalje. Izraze sožalja pošiljajo nadalje naša Partija, Delavska zveza in ZDŽ.

NEČUVENA ŽALITEV ŽRTEV OSVOBODILNE BORBE

Kriminalcu Gaetanu Collottiju podeljeno spominsko odlikovanje

Takojšen protest Komunistične partije in poziv prebivalstvu - Protesti kongresa Delavske zveze, "Unità Popolare", Zveze bivših političnih preganjancev in partizanov, PSI, ZKM, PSVG

Prejšnji teden je prišla v Trst vest, ki jo je objavil prve dni tega meseca palermitanski list, da je bilo ob priliki proslave 102.obletnice ustanovitve policijskega zbora javne varnosti dodeljeno med drugimi vojaško odlikovanje tudi zloglasnemu Gaetanu Collottiju, podkomisarju inšpektorata javne varnosti za Julijsko krajino. Spominska kolajna je bila dodeljena fašističnemu krvniku z motivacijo, da «se je še posebno odlikoval v nevarni akciji proti sovražnim partizanom».

Razsodnemu človeku bi se zdelo skoro neverjetno, da je stvar resnična. In povsem naravno je, da je vest zelo ogorčila javno mnenje, posebno tukajšnje antifašistične kroge, ne glede na politično pripadnost posameznikov. Se posebno kdor je na lastni koži občutil vso zverinko in sadistično okrutnost kriminalca Collottija in njegove podivjane tolpe, ki je zvesto služila nacističnemu okupatorju, se more samo zgroziti ob misli, da mu je bilo za vse njegove zločine podeljeno odlikovanje v spomin. Skoro odveč bi bilo danes obujati žalostno in krvavo preteklost iz časa nacistične okupacije. Zgodovini ne bo morda sploh nikoli uspelo povedati, koliko antifašistov, partizanov, aktivistov in demokratov slovenske in italijanske narodnosti ter Židov je dal pomoriti v Rižarni kriminalec Collotti. Se danes živijo v Trstu in na podeželju antifašisti, ki jih je Collotti zverinsko mučil in pretepal. Skozi njegove okrvavljene roke je šlo brez števila antifašističnih borcev raznih narodnosti in političnih pripadnosti. Saj je bil njegov policijski sedež v ul. Bellosguardo poznan kot strahotna mučilnica, ki ji je javno mnenje povsem upravičeno nadelo ime «Villa triste».

Zato predstavlja odlikovanje takega kriminalca nepojmljivo krvavo žalitev vseh, ki so padli za stvar svobode in demokracije. To je dejanje, ki grobo žali ne samo antifašiste in borce za svobodo, marveč tudi prapor mesta Trsta, ki nosi zlato kolajno, kot odlikovanje za partizansko hrabrost.

Proti nečuvenemu ukrepu so dvignile svoj oster protest razne politične stranke in organizacije, med prvimi naša Partija, ki je poslala protestno pismo predsedstvu ministrskega sveta v Rimu z zahtevo za takojšnji preklic odlikovanja. Zveza bivših političnih preganjancev in partizanov je poslala svoj protest vladnemu generalnemu komisarju, dočim je PSVG zahteval takojšnjo intervencijo Saragata pri merodajnih oblasteh za preprečitev odlikovanja. Proteste so poslali nadalje ZKM, mladinsko gibanje PSI, «Unità Popolare» ter nameščenci čistilnice «Esso Standard» pri Sv. Soboti. Tudi kongres Delavske zveze je v nedeljo dvignil svoj soglasen protest proti tej žalitvi vseh padlih za svobodo.

Razen protesta je naša Partija naslovila vsemu prebivalstvu, političnim strankam in organizacijam poziv, da se od vsepovsod dvigne ogorčen glas proti žalitvi mučenikov osvobodilne borbe in da se čimprej doseže preklic nečuvenega odloka. Povsem nečuveno je — poudarja poziv — da se drzne odlikovati enega izmed najbolj proslulih kriminalcev in kolaboracionistov SS, namesto da bi se postavilo za svetel vzgled like kot Frausina, Kolariča, Pisonija, Foschiattija, Retija in nešteto drugih.

Sv. Ivan potrebuje občinsko kopališče

Prebivalci Sv. Ivana so poslali te dni občinskemu odborniku za javna dela v tržaški občini naslednjo resolucijo, ki jo je podpisalo 584 Svetoivancev:

«Podpisani prebivalci Sv. Ivana se po ugotovitvi potrebe za gradnjo občinskega kopališča za ta okraj obračajo do Vas, da postavite gornji problem v diskusijo in ugodno rešitev v tržaškem občinskem svetu.

Zahteva izraža potrebo širokega in obljudenega okraja, kjer bivajo prebivalci v pretežni večini v stanovanjih brez kopalnice in tekoče vode. Zato so si primorani oskrbeti vodo na javnih pipah, ki so pa oddaljene od hiš.

Z gradnjo občinskega kopališča bi bilo to odpravljeno in na ta način bi se odpravilo tudi dolgo in nepotrebno čakanje v drugih že obstoječih kopališčih.

V gotovosti, da bo gornja pravična zahteva vzeta z Vaše kakor tudi s strani občinskega sveta resno v poštev, si dovoljujemo naznačiti Vam prostor kjer bi se lahko zgadilo kopališče in sicer na zapuščenem zemljišču v bližini tramvajske remize».

Kulturna prireditev SHLP

Prihodnji četrtek, 2. decembra priredi Slovensko-hrvatska ljudska prosveta v dvorani Kraljič v Domu pristaniških delavcev v znamenju prijateljstva Slovencev z narodi Sovjetske zveze zanimiv kulturni večer z izbranim sporedom.

Sodelovali bodo šentjakobska mandolinistična skupina «I. Cankar», po kratkem priložnostnem nagovoru bodo nastopile harmonikašice iz Barkovelj, nato baritonist Cuk Miro, ki ga bo spremljal na klavirju D. Pertot, dramska skupina PD «Cebulec» bo uprizorila zabavno igro Cehova «Snubač», nastopil bo oktet s Proseka-Kontovela in kot zadnja točka bo na sporedu projekcija ruskega filma. Začetek ob 19.30. Vabljeni vsi! Vstop prost.

Odlok št. 36 o ustroju Vladnega komisarjata

V sredo, 24. t. m. je izdal vladni generalni komisar dr. Palamara odlok št. 36 o ustroju Vladnega generalnega komisarjata za tržaško ozemlje, ki je stopil v veljavo z dnem 22. t. m., ko je bil objavljen v Uradnem vestniku.

Ker smo odlok prejeli v četrtek zvečer, ko je bil naš list že zaključen, bomo zaradi pomanjkanja prostora objavili vsebino v prihodnji številki.

RAZPIS TEKMOVANJA v kampanji ZKM

Po 3. kongresu ZKM, ki je imel velik uspeh, se vse sekcije komunistične mladine z navdušenjem pripravljajo za kampanjo obnovitve izkaznic in rekrutacijo, ki se začne 1. decembra.

Za to kampanjo razpisuje CK ZKM tekmovanje med sekcijami. Nagrajene bodo sekcije, katere bodo do 29. januarja 1955 dosegle in presegle 100 odst. vpisanih članov.

Sekcije so razdeljene na 3 kategorije. V 1. kategoriji so: Sv. Ana, Rinaldi, Pončana, Skedenj, Sv. Marko, Cebulec, Sv. Križ, Sv. Vid, središče mesta, VOM, Lonjer, Rocol, Barriera, Opčine, Kolonkovec, Dolina. 2. kategorija: Ricmanje, Milje, Prosek, Sv. Ivan, Podlonjer, Barkovlje, Rojan, Greta, Pečar, Sv. Alojz, Trebče. 3. kategorija: Arzenal, Nabrežina, Rocol, Domjo, Sv. Barbara, Campore, Saležž.

Nagrade bodo razdeljene na osrednjem prazniku, ki bo 29. januarja 1955, ob 34. obletnici ustanovitve ZKM. Najboljša sekcija 1. kategorije prejme v dar nogometno žogo, 2. kategorije namizni tenis in 3. kategorija namizno igro. Najboljša sekcija iz vsake kategorije, ki bo do 29. januarja 1955 presegla 130 odst. vpisanih v razmerju z letom 1954 bo imela na razpolago brezplačno mesto za udeležbo na mladinskem festivalu v Varšavi. Razpisane so nadalje še druge nagrade za sekcijo, ki bo rekrutirala največje število najmlajših ter sekcijo, ki bo rekrutirala največje število mladink.

Klasifikacija bo izvršena na podlagi dvignjenih in do 28. 1. 1955, plačanih izkaznic.

Občinska uprava zanemarja Gabrovec

Vaščani iz Gabrovca se pritožujejo, da občinska uprava v Zgoniku kaj malo skrbi zanje. Pritožujejo se zlasti nad načinom delovanja SELAD. Ta je pričela graditi neki zid ob poti, ki vodi k šoli. Z gradnjo so začeli kar na sredi, ne da bi bili gotovi, da bodo lahko nadaljevali bodisi na eni ali na drugi strani. Kot je znano se nekateri lastniki okoliških zemljišč upirajo odstopiti nekaj zemlje za izravnanje poti, odnosno za njeno razširitev.

Zelo čudno je ravnanje občinske uprave v pogledu nekaterih vaščanov, ki se z njo ne strinjajo. Tako se je zgodilo n. pr., da niso popravili obcestnega zidu pri parceli Černjave Karla, ki se nahaja prav zraven postajališča avtobusov. Zid omenjene parcele zelo kvari sliko vasi.

Tudi pot, ki vodi k cestarski hiši je v zelo slabem stanju. Omenjena pot je tudi najbližja, ki vodi v Križ, in se je vaščani v precejšnji meri poslužujejo. Toda zaradi razoranosti se ni mogoče več peljati po njej s kolesom.

Svojčas je bilo obljubljeno, da bodo napeljali telefon v vas in da bodo dali še nekaj obcestnih luči. Toda, kot kaže, je na te obljube občinska uprava popolnoma pozabila.

Že večkrat smo pisali o raznih pomanjkljivostih, ki jih opazimo v gabrovški šoli. Kljub temu da smo na to opozarjali, je šola še vedno brez računala.

Vaščan

Občinska seja v Nabrežini

V torek, 30. t. m. bo v Nabrežini prva redna seja jesenskega zasedanja tamkajšnjega občinskega sveta. Seja se prične od 17.30 uri. Na dnevnem redu je vpisanih do sedaj 24 točk. Predvideva pa se, da bodo poedine skupine predložile medtem še druge točke.

SESTANEK GLAVNEGA SVETA MIRU

Seznaniti je treba javnost s predlogi SZ

V torek se je sestal Glavni svet tržaških partizanov miru. Sestanek je bil sklican z namenom, da se razpravlja o zadnjem razvoju dogodkov v svetu, ki zopet ogražajo mir. Tako imamo na mednarodnem pozorišču v ospredju londonske in pariške dogovore za ponovno oborožitev Nemčije, ki jo hočejo vključiti v Atlantski pakt. Po drugi strani pa imamo nov dokaz sovjetske miroljubne politike, ki ga je dala s svojo pobudo za sklicanje konference vseh evropskih držav. Vse te dogodke je Glavni svet obširno razpravljal in prišel do zaključka, da je treba seznaniti čim širšo javnost z razvojem dogodkov ter jim prikazati, da predstavljajo zadnji dogovori med zapadnimi silami novo nevarnost za mir. Seveda mora biti javnost obveščena tudi o zadnjih sovjetskih predlogih, ki so velikega pomena za ohranitev miru v svetu in katere skuša reakcionarno časopisje prikazati v docela drugi luči.

V boljšo obrazložitev zadnjih mednarodnih dogodkov, ki igrajo važno vlogo pri vprašanju ohranitve miru, bodo partizani miru organizirali v kratkem posebno konferenco, na katero bodo povabili kot govornika predstavnika Italijanskega nacionalnega gibanja za mir, ki se nahaja te dni na zasedanju Svetovnega sveta miru v Stockholmu. Razen tega bo Tržaški odbor miru razširil med prebivalstvo prihodnjo številko revije «La Pace», ki objavlja besedilo londonskega in pariškega dogovora s posebnim komentarjem o usodnih posledicah, ki bi jih imela ta dogovora za mir v Evropi.

V začetku seje so člani Glavnega sveta počastili spomin tov. Višinskega, vztrajnega pobornika v OZN za mir in mednarodno pomiritev.

Za lajšanje brezposelnosti v nabrežinski občini

Nabrežinski župan g. Josip Terčon in občinski odbornik tov. Ado Slavec sta bila prejšnji petek na razgovoru pri dr. Caffarelliju, načelniku urada za javna dela. Predstavnika nabrežinske občine sta mu predočila razne tekoče občinske probleme ter urgirala njihovo rešitev. Obenem sta sprožila tudi pereče vprašanje brezposelnih, ki jih je v občini vedno več. Predlagala sta dr. Caffarelliju naj bi povečal število zaposlitev pri Seladu v občini, da bi prišlo tako čimveč brezposelnih, posebno z ozirom na zimski čas vsaj do začasnega zaslužka.

Načelnik urada za javna dela je obljubil, da bodo v najkrajšem času prišli do zaposlitve vsi brezposelni v občini, ki jih bodo uporabili pri delih za podaljšanje avtoceste. Kakor znano, so bila ta dela svojčas kar nenadoma ukinjena s strani bivše ZVU. V kolikor ne bo zadostovalo število brezposelnih iz te občine, bodo dodeljeni za navedena dela tudi brezposelni iz zgoniške in eventuelno še iz drugih občin.

Partijsko življenje

Na zadnjem sestanku organizacijskih sekretarjev se je razpravljalo o obnavljanju partijskih izkaznic za leto 1955, rekrutaciji, delovanju vodilnih organov na bazi ter o nabiralni akciji za dokončanje del v Ljudskem domu. Diskusija je pokazala, da se je Partija mobilizirala — čeprav ne še popolnoma — kar se tiče obnovitve izkaznic, rekrutacije ter revizije in kontrole sekcijskih in celičnih komitejev.

Sekciji Sv. Ivan in Prosek sta že končali obnavljanje izkaznic. Sekcija z Grete je obnovila 75 odst., Skedenj 50 odst., Sv. Jakob 25 odst. Kar se tiče celic, so to delo že dovršile: ženska celica Pisoni, celica Blažina pri Sv. Jakobu, tudi magdalenska celica «7. november» je obnovila vse izkaznice.

Kar se tiče rekrutacije imamo v začetku tega tedna naslednje podatke: Barriera 2, Pisoni 5 žena, Sv. Ivan 2, sledijo s pozitivnimi rezultati še druge celice. Perspektive za rekrutacijo so zelo ugodne, posebno, kjer se je resno analiziralo socialni in politični sestav okraja. Po prvi analizi volilnih rezultatov so n. pr. v sekciji Pisoni ugotovili, da kot prvi korak lahko rekrutirajo za Partijo najmanj 10 delavcev. Dobro mobilizacijo tovarišev je izvedla sekcija na Greti, ki je izročila svojim članom pole za podatke glede zastankov članarine in udeležbe poedinih tovarišev, ki se jim liko zanimanje za delovanje in borbe naše Partije. Razen tega je treba organizirati javne konference, kjer naj se obrazloži, kakšna je funkcija naše Partije in kakšne so njene naloge.

Sekcije in celice morajo imeti vedno v vidu, da bo 19. in 20. decembra partijska konferenca. Za to konferenco se je treba dobro pripraviti in doprinesti v diskusiji na konferenci s svojimi intervencijami o izkustvih, ki smo si jih pridobili na terenu v teku borb, katere je vodila naša Partija. Sekcije in celice morajo skrbeti, da bo diskusija v resnici široka in plodna. Zato naj se postavi vprašanje partijske konference že sedaj na dnevni red sekcijskega in celičnega sestanka.

Sekcija Komunistične partije v Sv. Križu je obnovila s 103 odst. partijske izkaznice. Kriški tovarisi so obnem pridobili 15 novih tovarišev za Partijo.

Sekcije in celice posnemajte!

obnovi izkaznica v kampanjah, ki jih je vodila naša Partija.

V diskusiji so prišle na dan tudi razne pomanjkljivosti, ki se še opažajo v kampanji za rekrutacijo in obnovitev izkaznic. Organiziralo se ni še povsod širših celičnih sestankov z udeležbo simpatizerjev. Kjer se je to storilo, je bila udeležba nadvse zadovoljiva in povabljeni so pokazali ve-

PRENEHATI JE TREBA Z NEDEMOKRATIČNIM ZASLIŠEVANJEM

Policija se vmešuje v osebne zadeve prosvetnih voditeljev

Zaslišavanja na podeželju in v mestu - Osebne zadeve nimajo nikakega opravka s prosvetnimi funkcijami zaslišanih - Policija naj objasni te ukrepe

Prejšnji teden smo objavili, da je policija klicala na svoje sedeže nekatere voditelje slovenskih prosvetnih društev in jih izpraševala o raznih zadevah. Stvar se še vedno nadaljuje. Agenti in predstavniki policije prihajajo na domove odbornikov in članov naših prosvetnih društev, predstavnikov Slovensko-hrvatske ljudske prosvete in drugih slovenskih kulturnih struj ter do zastopnikov drugih organizacij na neka čudna zaslišavanja. Vprašujejo jih o osebnih podatkih in funkcijah, ki jih imajo v teh organizacijah, kar bi bilo razumljivo, če upoštevamo, da še veljajo odredbe ZVU v pogledu prijave vodstev organizacij na policijo, čeprav menimo, da so že itak vsi seznami vodstev prijavljeni in vpisani s funkcijami vred v policijskih arhivih. Ni pa razumljivo, ali bolje rečeno je protidemokratično, da se policijski predstavniki vtikajo tudi v osebne zadeve zaslišanih. Dogaja se v mestu, kakor tudi v zgoniški, devinsko-nabrežinski občini, v openskem okraju: policisti postavljajo razna vprašanja, ki nikakor niso v zvezi z vrsto funkcije, ki jo imajo predstavniki organizacij. Izprašujejo jih o politični preteklosti, o zaposlitvi in plačah in tudi, če so vpisani v KP. Ustavljajo se na domovih članov PD po nekaj ur, jih dolgo izprašujejo in skušajo v svojem «lovu na coprnice» poizvedeti v prijateljskem družinskem razgovoru, kar naj bi bilo v zvezi z našim gibanjem.

Upravičeno se lahko vprašamo, ali ni to pritisk nad našim ljudstvom, da bi slednje, prestrašeno opustilo borbo za svoje koristi, nad Slovenci še zlasti, da bi se odpovedali bojem za svoje narodne pravice ter svojemu kulturnemu udejstvovanju? Na vsak način lahko upravičeno trdimo, da je tako postopanje kršitev demokratičnih svoboščin, ki so zajamčene tako v italijanski ustavi kakor tudi v Londonskem sporazumu in da slabo zveni zlasti v teh trenutkih, ko nagrajujejo vojnega zločinca Collottija z vojaškim odlikovanjem. Naše ljudstvo je že preveč prestalo, preveč je izvežbano v dolgoletnih borbah, da bi podobni sistemi lahko omajali njegovo prepričanje, ali ga demoralizirali.

Na vsak način bi bilo umestno, da policija odgovori na naš poziv, da objasni te ukrepe ter da njeno vodstvo izda podrejenim organom takojšnja navodila, da s takimi nadležnimi zaslišavanji prenehajo.

Titovski prenapeteži

V nedeljo zvečer je prišla v gostilno v Sempolaja družba Nabrežincev, ki se je v teku igre med seboj mirno razgovarjala. Ker je bil v družbi tudi neki Nabrežinec italijanske narodnosti, ki ne pozna našega jezika, se je družba pogovarjala seveda v italijanščini. To pa ni bilo po godu nekemu šempolajskemu titovskemu prenapetežu, ki je začel robantiti, češ da se v Sempolaju govori lahko samo slovensko. Tov. Ado Slavec, ki se je nahajal v družbi Nabrežincev, ga je povsem mirno, a odločno zavrnil, kot je bilo pač treba. V gostilno je prišlo medtem še kakih 6 titovskih razgrajačev iz vasi, ki so se takoj pridružili svojemu pajdašu in začeli odkrito groziti skupini Nabrežincev in tov. Slavcu. Ce se je zadeva iztekla mirno in brez resnejšega incidenta, ki so ga hoteli titovci na vsak način izzvati, se je zahvaliti edino le razsodnosti in hladnokrvnosti gostov iz Nabrežine, ki so kmalu nato zapustili gostilno.

Dogodek kot tak je vse obsodbe vreden. Kot smo vedno obsodili vsak šovinistični izpad, ki je prišel z italijanske strani, tako obsojamo šovinizem titovskega prenapeteža iz Sempolaja. Dejansko se njegovo obregovanje proti italijanski govorici prav nič ne razlikuje od še predobro poznanega fašističnega gesla «Qui si parla soltanto italiano». Taki izbruhi nacionalne nestrpnosti prav gotovo ne služijo obrambi naših narodnih pravic, marveč koristijo le tistim, ki hočejo podžigati mržnjo in sovraštvo med tu živečima narodoma. Ce imamo Slovenci pravico, da se pogovarjamo v svojem jeziku kjer koli, imajo isto pravico tudi Italijani. To mora biti zelo jasno šempolajskemu prenapetežu in njegovim pajdašem.

SOZALJE — Ob tragični izgubi brata Teodora izreka uredništvo našega lista iskreno sožalje tov. Josipu Gustinčiču, zvestemu sodelavcu lista «Il Lavoratore».

IZREDNA SEJA GLAVNEGA SVETA S.H.L.P.

Za enotno obrambo naših narodnih pravic

V soboto je bila izredna seja Glavnega sveta Slovensko hrvatske ljudske prosvete. Na njej so razpravljali o položaju, ki je nastal na Tržaškem ozemlju po odhodu angloameriške zasedbene oblasti in o vprašanju uveljavljanja določil, ki jih vsebuje londonski sporazum, zlasti Posebni statut za narodne manjšine.

Glavni svet SHLP je soglasno pozdravil sklep slovenskih občinskih svetovalcev in županov, da nastopajo pri tukajšnjih oblasteh združeni in kompaktni. Ta njih korak je tem bolj pozdravil tudi zato, ker se je prav naša prosvetna organizacija vedno zavzemala za enotne akcije in enotne manifestacije vseh Slovencev na Tržaškem.

Uvodnim besedam predsednika tov. Justa Košute in poročilu, ki ga je podal tov. Kapelj, je sledila živahna diskusija, v katero so posegli številni člani GS. Vsi so poudarjali, da je nujno potrebna čimvečja enotnost med Slovenci in enotno nastopanje za zaščito narodnih pravic, ki jih določa Posebni statut.

Vse kaže, tako so poudarjali številni govorniki, da ni najboljših izgledov za to, da se bo Posebni statut tako izvajal, kot bi si mi želeli in kot bi bilo pravično. Zato je naša dolžnost, da terjamo od oblasti pravico, ki so nam jo priznali tedaj, ko so podpisovali sporazum za Trst. Tržaški Slovenci na noben način ne morejo in smejo biti prigrajšani zaradi tega, ako se določila sporazuma ne bodo izvajala v coni B. Zato bo naša dolžnost obenem, da zahtevamo od jugoslovanske vlade, naj spoštuje obveznosti glede italijanske manjšine v Istri. In to bomo mi tudi storili v smislu demokratičnih načel.

Po diskusiji je bila soglasno sprejeta resolucija v zvezi z vabilom, ki ga je na slovenske kulturne in gospodarske organizacije naslovil pripravljalni odbor Slovenske gospodarsko-kulturne zveze v Trstu. Resolucijo priobčujemo na prvi strani našega lista.

TEDENSKE NOVICE

*** Pred sodiščem se je morala prejšnji petek zagovarjati 26-letna Giuseppina Moro iz ul. Kolonja. Obtožena je bila odpora in žaljenja policistke, ki jo je hotela legitimirati v baru «Mario», kjer se je nahajala ob že pozni uri s 6-letnim otrokom in v družbi ameriških vojakov. Obsojena je bila na 6 mesecev zapora in 2000 lir denarne kazni pogojno.

*** Zaradi goljufije je prišel prejšnji teden pred sodišče 30-letni Renato Reja iz ul. Bonafata v Barkovljah. Pri neki tvrdki radijskih aparatov je kupil na obroke električni pralni stroj, vreden 71.500 lir, ki ga je nato takoj prodal. Obrokov seveda ni poravnal. Sodišče ga je obsodilo na 4 mesece in 15 dni zapora ter 6000 lir globe. Kazen bo moral presedeti.

*** Med vožnjo v tramvaju je prejšnji petek zadela srčna kap 63-letnega Giusta Piccininija iz Vicolo delle Rose v Rojanu.

*** V soboto se je moral zagovarjati pred kazenskim sodiščem bivši tržaški prefekt za časa fašizma Tullio Tamburini, ki je bil skupno z dvema drugima obtožen korupcije. V obtožnici je rečeno, da sta druga dva obtoženca ponudila marca 1943 Tamburiniju 2 milijona lir podkupnine zato, da jima izstavi dovoljenje za uvoz večje količine vina. Obtožnica pravi nadalje, da je ponudbo sprejel in tudi inkasiral ponujeni znesek. Sodišče je vse tri obtožence oprostilo z utemeljitvijo, da dejanja niso izvršili. Javni tožilec pa je zahteval oprostitev zaradi pomanjkanja dokazov.

*** Pod obtožbo nenamernega umora je prišel te dni na zatožno klop 20-letni Oliviero Tence, ki je marca 1951. leta na kriški cesti do smrti povozil neko Jolando Ravalico. Sodišče ga je obsodilo na 1 leto zapora. Kazen pa mu je bila na podlagi amnestije odpuščena.

*** V noči med nedeljo in ponedeljkom se je pripetila na Largo Barriera težka prometna nesreča, ki je zaradi pijanosti šoferja zahtevala človeško žrtev. Okrog 2. ure ponoči se je vračal domov po ul. Oriani 55-letni Teodoro Giustini (Gustinčič), ki je hodil po pločniku. Nenadoma je privozil z divjo brzino avto «Ford», ki je z vso silo zašel na pločnik, podrl nesrečnega pešca in ga vlekel kakih 40 metrov naprej. Avto je nadaljeval svojo divjo vožnjo, toda policija ga je takoj izsledila in sicer v ul. S. Maurizio. Giustini je izdihnil že med prevozom v bolnico. Policija je brezvestnega in pijanega šoferja, 23-letnega Armanda Belle iz ul. Rismondo takoj aretirala. V avtomobilu so bili še 22-letni Nevio Eva, 24-letni Pincenzo Spinelli in 26-letni Marino Pipan, ki jih je policija isto tako aretirala.

*** V bližini Cerejev je prometna nesreča terjala v ponedeljek še eno človeško žrtev. 21-letni Claudio Levantini je z avtom do smrti povozil 67-letnega Petra Hrvatina iz Hrvatinov, ki je podlegel težkim poškodbam med prevozom v bolnico.

* * *

V dneh od 18. do 24. t. m. se je v tržaški občini rodilo 37 otrok, umrlo je 59 oseb, porok je bilo 42.

Šport doma in v svetu

ITALIJANSKO NOGOMETNO PRVENSTVO

Rezultati nedeljskih tekem: Bologna - Sampdoria 3-1, Fiorentina - Atalanta 2-1, Genoa - Inter 2-0, Lazio - Pro Patria 2-0, Milan - Novara 3-0, Spal - Catania 1-3, Torino - Roma 1-1, Triestina - Napoli 0-2, Udinese - Juventus 0-1.

Po desetem kolu je lestvica naslednja: Milan 19 točk, Juventus 13, Fiorentina 13, Inter, Roma, Bologna po 12 točk, Catania, Napoli, Atalanta, Torino, Triestina po 10 točk, Genoa 9, Udinese 9, Novara 7, Pro Patria 7, Sampdoria 6, Spal 6, Lazio 5.

Jutri se nogometno prvenstvo ne bo igralo, ker so v teku priprave za sestavo nacionalne nogometne reprezentance, ki bo igrala 5. decembra v Rimu proti Argentini. Jutri in prihodnjo nedeljo počivajo torej A, B in C lige. Za jutrišnje stave Totocalcia pridejo v poštev tekme iz 4. lige.

TRŽAŠKI SPORT

Nogomet

V tretjem kolu tržaškega nogometnega prvenstva so bili rezultati naslednji: Primorje PK - Ambrosiana 5-0, Sv. Barbara - Costalunga 3-2, Rozandra - Pristaniščniki 0-0, Trebče - Kolonja 2-1.

Lestvica je naslednja: Rozandra 5 točk, Primorje PK 4, Pristaniščniki 3, Kolonja 3, Sv. Barbara 3, Costalunga 2, Trebče 2, Ambrosiana brez točk.

Jutri, v nedeljo bodo naslednje tekme: Sv. Barbara - Ambrosiana, v Boljuncu ob 10.30, Pristaniščniki - Costalunga, v Boljuncu ob 12.30, Kolonja - Rozandra, v Boljuncu ob 14.30, Primorje PK - Trebče, v Trebčah ob 14.30.

Košarka

Rezultati nedeljskih tekem: Moški: Magdalena - Arzenal 37-36, Sv. Marko - Skedenj A 52-40, Pristaniščniki - Skedenj B 38-30. Ženske: Sv. Marko - Inter 44-14, Aquileia - Skedenj 2-0.

Spored jutrišnjih tekem: Moški: Magdalena - Pristaniščniki, v Skedenju ob 9.45, Skedenj A - Skedenj B, v Skedenju ob 11, Sv. Marko - Arzenal, v Skoljetu ob 11. Ženske: Skedenj - Sv. Marko, na Skoljetu od 10, Aquileia - Inter, v Aquileji ob 15.

DROBNE SPORTNE VESTI

LONDON — V sredo 1. decembra bo na stadionu v Wimbleyu mednarodna nogometna tekma med Anglijo in Nemčijo. Kakor znano nosi Nemčija naslov svetovnega prvaka v nogometu, ki pa si ga je priborila dokaj poceni. Zato ni izključeno, da bo doživela tokrat nov poraz, kot ga je bila že deležna dvakrat po končanem svetovnem prvenstvu. Tekmo bodo oddajali po televiziji.

* * *

CIUDAD JUAREZ (MEHIKA) — V torek se je končala največja etapna avtomobilska dirka Carrera panamericana, ki jo povsem upravičeno nazivajo «dirko smrti». Dirka se je začela prejšnji petek. Letos je odnesel zmago italijanski dirkač Maglioli z dirkalnim vozilom «Ferrari 4900», ki je prevozil 3070 km dolgo progo v petih etapah z rekordno brzino 173 km na uro. Progo je prevozil v času 17 ur 40 minut in 26 sekund. Na drugo mesto se je plasiral Američan Phil Hill (tudi na vozilu Ferrari) s časom 18.04'50". Maglioli je za 30'40" zrušil rekord 18.11', ki ga je lansko leto postavil Argentinec Fangio z vozilom Lancia.

V štirih letih je ta največja in tudi najbolj nevarna dirka zahtevala že 17 smrtnih žrtev med dirkači in gledalci. Največja nesreča se je pripetila lansko leto, ko je v prvi etapi neki dirkalni avto do smrti povozil 7 gledalcev, ki so hoteli neprevidno čez cesto. Letos so se pri treningu ubili 3 dirkači.

* * *

BEOGRAD — V petek 3. decembra bo na stadionu jugoslovanske armade zanimiva nogometna tekma Partizan-Roma.

* * *

BUDIMPEŠTA — Madžarski listi najavljajo dokaj zanimivo nogometno tekmo, ki bo 12. decembra v Londonu. Madžarski nogometni prvak «Voeroes Lobogo» (Rdeča zastava) bo igral proti angleški enajstorici Chelsea. V madžarski četi igrajo tudi nekateri izmed najbolj znanih nogometašev, kot Hidegkuti, Sandor in Lantos.

CESTITKE — *Danes stopita v zakonski stan tov. Steržaj Lidija in tov. Curman Edvard iz Boljunca. Ob tej priliki jima pošiljajo iskrene čestitke in voščila tovariši iz celice KP v Boljuncu ter odbor in člani Prosvetnega društva «Prešeren». Pridružuje se naše uredništvo.*

CESTITKE — V nedeljo sta stopila v zakonski stan tov. Lucijana Indri in tov. Tence Angel iz Sv. Križa. Ob veselem dogodku jima iskreno čestita sekcija KP v Sv. Križu. Cestitkam se pridružuje tudi naše uredništvo.

Za teden dni

Sobota, 27. — Valerijan
Nedelja, 28 - 1. adv. nedelja — Jakob
Ponedeljek, 29. — Saturnin
Torek, 30. — Andrej

DECEMBER

Sreda, 1. — Natalija
Četrtek, 2. — Pavlina
Petek, 3. — Frančišek Ks. (prvi krajec)

ZGODOVINSKI DNEVI

28. 1820 se je rodil Friderik Engels. Umrl je 5. avgusta 1895.
29. 1948 je umrl nabrežinski rojak pesnik Igo Gruden.
3. 12. 1800 se je rodil v Vrbi na Gorenjskem največji slovenski pesnik France Prešeren.

RADIO ODDAJE

TRST II.

SOBOTA: 14.25 Slovenski motivi - 16. Oddaja za najmlajše - 16.30 Rimski Korsakov: Šeherezada — 19. Pogovor z ženo - 21. Vokalni oktet - 22. Vienlavski: Koncert za violino in orkester.

NEDELJA: 8.45 Kmetijska oddaja - 13. Glasba po željah - 16. Franc Lehar: «Vesela vdova», operета v treh dejanjih - 17. Slovenski zbori - 21.10 Jakov Gotovac: «Ero z onega sveta», opera v 3 dejanjih.

PONEDELJEK: 13.30 Jugoslovanski motivi - 19. Mamica pripoveduje - 20.40 Vokalni oktet - 21.15 Koncert pianista Maria Sancina - Književnost in umetnost.

TOREK: 13. Glasba po željah - 18.40 Operne duete pojeta Renat Kodermac in Marjan Kos. - 19. Šola in vzgoja - 21. Radijski oder — Christie: «Deset ubogih zamorčkov.

SREDA: 14.25 Domači motivi - 19 Zdravniški vedež - 21.15 Koncert violinista prof. Karla Sancina - 22. Književnost in umetnost.

ČETRTEK: 17.58 Čajkovski: Koncert v C Duru - 19. Mamičina povestica - 20.05 Zbor Slovenske Tharmonije - 21. Dramatizirana zgodba.

PETEK: 13. Glasba po željah - 21. Tržaški kulturni razgledi - 21.15 Koncert tenorista Renata Kodermaca - 22.